Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШОАТТА, 26 МАРТ, 1983 ШУ. • № 37 (6759). • Мах 3 кеп.

Дlахьалха даьхачун дукха дикагlа а сихагlа а кхетаду сего, къаьстта къоначо «аз санна де» аьнна юххе дlа а этта дlахьийхар, мишта де деза шийга дlахьсьехар. Цкъа хьенха а ца lеш, lемалуш нар бокъонца дlаийитта валлалца хьехахча хlинта а вета и. Говзал lомаеш воагlачоа уллуа ший болх аlоаргlа боьза, цуьна дуьна ховш, аз шийна тlехьавахиха, балха-корзон чам болча тайпара цуьна дlабоьзийта хоьш вола хьехамча хилар доккха нрез да.

Хетаргахьа, шоай хана хlаранена ницсбенна хургба цу тайпара нах. Ха дукха дlанхарех йицлац цар тайнна вахара урокаш, уж геттара чlоагlа накъейоал балха тlа, вахача-лелача. Хlара сага цо болх беш йола завод, цех, коллектив — ший тайпара дола цlа а дезал а ба. Цо шга чакхйоаккх коллективизма а боахама доал деча дакъа лацара а школа, шаьрью шийн профессиональни говзал, lомалу шийна тlадилла декхар дог лазаш а бехктеххаве дезаш а кхоачамде, творчески къахьега. Дукхагlча даьхе хьехамчаш ба боккхагlчар башха-дика къахьегама традицеш къоначарна дlахьалха йоахареш, производства дай хилара уйла цар дегашка чуйоассераш.

ХЬЕХАМЧА МАСАЛ

Укх деношка хиннача ВЛКСМ Нохч-Гlалгlай обкома пленуме шо къамаьл деш Назрановски АТП комсомола комитета секретара М. Кодзоева аьлар:

— Чlоагlа лоархlаме да хlара къонача болхлочун тlачlоагlваь хьехамча хилар. Со водитель ва. Сай планаш аз тlехкховчамъю. Баьнда, уж толланаш доахаргдацар, нагахьа санна АТП балха венача хана опыт йолча, говзача водителаша сона гlо даьдедаре. Аз дег тlара беркал ях Озиев Жабраила. Цо йоазийтар сона балха къайлеш, безабаьйтар къахьегам.

Цу тайпара нах эзараш ба вай республике. Уж ба производстве хьалхалаттараш, болх беча а бахача а къоначарна масалаш телараш. Хlанз, беррига советски нах КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума решенеш кхоачашъяра оаргlа бахача хана, цар кхоачам бац шоаш планаш кхоачашъярах. Уж тlерт шоашта улув тlехьабусареш ца-хилийта, балха тlара порядок, дисциплина чlоагlъе, производства эффективность айе.

Толашагlа болча болхлоаца, рационализатораща, хьехамчаша цхьана къона болхлой социалистически яхье юкъеозаро, акъа-дале, доккха гlо ду нарма политически а нравственни а кхетам балара, балха сага дикагlа йола омилам lомаяра. Шоалагlа-дале, ахь лерттlа вlаштlехьальыкха лелеча моттиге хьехамчашта сиха гучадоал болх дика хьана бу, тlехьавусар малав. Долче, тlаккха царна аттагlа да хьекха фу новкъостал де деза ха.

«Вай ба хьалхалаттараш, — аьлар московски станокашъераща вlашагlкхийттача хана КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Ю. В. Андропова. — Хоастам а сий а хилда цар. Уж — вай тlехьенхе гlерта лезаш бола юхьиг дlайоалараш, майнаш. Цхьабакъда, алхха цхьан хьалхалаттарий низаца декхар найга кхоачашдулургдац. Шийна оттаьв задани хlаране деина кхоачашъергйола гlулакх де деза».

Цудукъа социалистически яхье хьалхалаттарий сийлен декхар да къонача болхлошта, тlехьабусаш барашта дикагlчарца дlанийсбала новкъостал дар, цар профессиональни говзал лакхъяр.

Хlанз, вай республика промышленни предприятешка, гlишлошашка, юрта боахаме бухсоацаш хьахулаш дар дукхагlен дикагlен хилийтар нертгера декхар а лоархlаш цхьан нарлдагlа болх бу бригадаш вlашагlа ехкача хана, дlаинха ца хиннача тайпара лаххлу хьехамчий лоархlам. Хlаьта аз кхетадеш е да. Нагахьа санна хьалхагlа хlара сего дукхьал ше баьча балхах алаин нийдеш хиннадале, хlанз аз хьежаду бlарччача бригада хьадаьчунга хьежжа. Цудухьа хьехамчаша даим йоакхо е еза къона болхлой коллективисташ хьанхебара.

Тахан заводе е колхозе, фабрике е совхозе, нехдаьтта доахтача е гlишлош еча балха боагlараш эшаш дола гlо дарца цхьана, къахьегама ветеранаша цертара доагlар лерттlа хьадеха а деза, болхлочун сий дола цlи лелаеза этта доалла цара юххьанца денз дlа а хойташ.

Къахьегама овсарле лаххьяра, болхлой производствах дог лазаш, хlамаш кхом беш, дисциплина йолаш хинийтара мел эша хьалам lалошде деза предприятей а боахамий а кулгалхоша, специалисташа, бригадий советашта юкъебоагlарадла, партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша. Геттара лоархlаме да кхоачамбоацараша махар хургбоаш, нравственни цlена, интернациональни дог-уйла йолаш, харцахьа гlуланкаш лелдергдоацаш къонача болхлошта кхетам балар. Из дулургдац, нагахьа санна хьехамчаша, къахьегама ветеранаша къоначарна дувцар цаlи шоаш дер кхычъ тайпари хилча. Балха а ара а — массе хlаман тlехь шоашкара дика масал гойташ мара хила йиш яц уж. Тlаккха цар харцдувцар, бу хьехам корта балиш а къоначар дlаэцац а хургба. Цудухьа чlоагlа пайдане да талламагlбаьча хьехамчий опыт шерра дlайоарнаар, цар балха методех дукхагlа пайда эцар.

Хьехамчий урокаш... Уж тlаераьв хила еза къоначо болхлоех боккхий говзанчаш а бакха бола граждаваш а хьалкхебара. Уж ма бий боккхагlчар сий дола традицеш лораеш а вlаьхетlа хулийташ а дlахоахьа езараш, шоашта тlехьа тlабоагlарашта уж дlала езараш.

Хlара балха дийнахьа дисциплина тlехдикеи хьадер дукхагlеи хилийта!

Наурски района «Терский» совхоза вохкхагlволча жа lуно Мамаев Мулиса кулгалдеча бригадера вш дахка доладеннад. lоаь lоахарий хьалкхелара мел эшар даьд Мулиса бригадо. Жа дийза долаш lангера даьннад. Из толам боаккхача доккий дакъа лаьцад Мулиса воlа Ибрахlима, воlа Айзана, жа lуно Бухаев Хьусена.

Ткъаь кхоалагlа шу да дукхьал цу цхьан совхозе Мамаевгlар хьалнала къахьега. Цу юкъа цар йоккха балха опыт lоаьай, боккъонца бола говзанчаш хиннаб. Цудухьа цхьа шу дlа а дазийтац Мамаева а цун бригадерча жа lуша а боккха толам ца боаккхеш. Масала, дlадахача шера хlара бlаь жийна тlехьа 116 lаьхар хьалнхебаь цар, планагlа хила боагlараш 103 болаш. Хlара устагlана тlера 6,8 килограмм а доаккхаш планал совгlа 827 килограмм тха даькхед. Укх шера а доккхий декхараш тlаийцад Мулиса бригадо.

СУРТА ТlА: Мамаева Айзан.

З. БАТЧАЕВА сурт.

1983 ШЕРА 25 МАРТ ХЬАТlАОТТАШ КХОАБАЧА lАТТАГАРА ШУРА ЯККХАРАХ ЙОЛА

СВОДКА

(кг.)

Районаш	1983 шера	1982 шера
Наурски	6,9	6,0
Шелковской	6,2	6,9
Надтеречни	5,8	4,4
Грозненски	5,8	4,7
Гудермесски	5,5	4,4
Шалински	5,4	5,1
Малгобекски	5,1	3,8
Ачхой - Мартановски	5,0	3,5
Сунженски	4,9	4,4
Назрановски	4,8	5,3
Урус - Мартановски	4,3	3,6
Республике гlоала	5,5	4,6

16 АПРЕЛЕ — КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИК!

Хьинаре дакъа лоацаргда

Ерригсоюзни коммунистически субботник толамо чакхдаккхара тlатеlla кийчо еш ба тха совхоза къахьегамхой.

Боахаме контора, ферма, автогаража, механстерске болхлоша субботнике къахьегаргда помещенеш цlенъеш, кlир тохаш, керда гаьнаш, эзаш дlадогlаш. Уж дерригa балхаш дика чакхдахара мел эшар lалашдаьд.

Совхоза механизатораша, комсаш, хьийбаш леладераша дош деннад кхоадьча доагорах. кхыча материалех пайда а эцаш 16 апреле балха нормаш тlехкхоачашъеш къахьега. Къаьстта теркам тlабохийтаргба комсий бешамашка бlаьсти де дезар ма йотта дикагlа дара.

тlеш, лех нафе, гам.

Ленински субботник хургдолча дийнахьа кхашка, ферме, кхыча производственни участкашка дергдолча балхашта юкъе дакъа лацар тlахьехаш кхайкарал даьд совхоза парткомо Алпатово яхача юрта йолча учреждениешка, дешара заведенешка, бахача нахага. Цу кхайкарала ион а луш субботник хургдолча дийнахьа совхозе дергдолча балхашта хlанзве а план оттаьй юкъерча школа тlкъоалагlча профтехучилища, участкови больница коллективаша.

Субботник чакхдоаккхаш болхлоша дахкко 1500 сомалаш пятилетка фонда дlачудала социем баьб совхоза къахьегамхоша.

Г. ПЕТРЕНКО.
«Наурский» совхоза директор.

КПСС ЦК Политбюро

КПСС ЦК Политбюрос аргlанарча заседание ладийгlар 1983 шера 14—15 марта Москве хиннача социалистически мехкий коммунистически болхлойн партей ЦК секретарий совещанеех йолча информацега, хlаьта цу совещане итогаш къоабал а йир.

Заседание дийцар бахача наха бытовой гlулакх делга дlахо дегlадоаладарах а тоадарах а дола дош. Цу декъах КПСС ЦК а СССР Министрий Совето а тlаийцача соцам тlа белгалдаьд бахача наха бытовой гlуллакхаш дар эргадоаккхаш вlаштlехьдаккхара а культура лакхъяра а даьхьера парте социальни политика. КПСС XXVI съезда, ЦК-май ноябрьски (1982 ш.) Пленуми решенеш кхоачашъяра дукха мероприятеш чакхйоахилга. Радиотелевизионни аппаратурана, бахача моттиге леладеча машенашта а приборашта а ремонт яр, нах чубахача цlенохта ремонт яр, бархъаш диттар а химически хьисапе цlендар а, йаьхкача хана эша хlамаш прокате дlаяхар сеша дола гlулакхаш дукхагlа делга белгалдаьд. Быта служба предприятешта машенаш, прибораш, механизаце средствеш серийно ярахецара, цу предприятей низалех дикагlча тайпара пейда эцара, цар материально-технически база чlоагlъяра айдеш оттаю. Юртацкарча моттигашка бахача наха, заводашка, фабрикашка, гlишлошашка, общежитешка бытовой гlулакхаш деча организацей а приемни пункташ а сеть шеръерья. Гlулакхаш дара сфера предприятешта кадраш кийчъелга тоадерга, цу предприятешка болх бара дукхагlа юкъеозаргба цlен поаной, пенсионераш, хlаьта иштта студенташ, царга бlарччача дийнахьа болх а ца байташ.

Бахача наха гlулакх ду ерриги участкаш оргайоахаш тоаяра, советски нахъа хьешташ диэзагlа кхоачашдара партийни, советски, боахама, профсоюзни, комсомольски организацей болх чlоагlбанза барг ца хилар белгалдаьккхар ЦК Политбюрос.

ЦК Политбюрос ладийгlар СССР Министрий Совета Председатела заместителла З. Н. Нуриева, министраша В. К. Месяца, В. Н. Полякова, В. С. Федорова, П. Б. Финогенова, Пачхаьлкхен комитетий председателаша Л. И. Хитруна, Т. З. Хурамшина баьча К-700 тайпара йола боккха низ бола трактораш кхашкара балхаш де кийчъярах болча хоамага. Министерствайн комитетийн кулгалхошта хьалхашка декхар оттадаьд укх гаргlача хана цу тракторашта ремонт яь яккха а уж запасной оатхалашца, горючесмазочни материалашца lалашъелга цlенхашта тоаде а аьнна.

Моттигашкарча партийни а советски а органашта тlадиллад боккха низ бола трактораш бlаьсти хlамаш дlас кийчъяра тlехьа лоаттабу тlахьожам чlоагlбелга, юртбоахама техникана эксплуатаци яра а ремонт яра а даькъера кадрай бехктокхам айбелга.

ЦК Политбюрос йийцар ялат дукхагlа даккхар духьа Алтайски ярае оросительни системаш хьаелга сихдара хьанъелья СССР Министрий Совето кийчъяь предложенеш. Цунца дувзаденна мелиорици яра а юртбоахама лаьтташ карадерзадара а даькъе дукха балхаш делга оттадаьд, производственни база а нах чубаха, социально-бытовой гlулакхашта шиа объекташ а хьалъяра заданеш белгалъяьй, ярае хьае лерхl тешшаме дукха хьувкъам луш йолча доакъара культурай зонаш.

ЦК Политбюрос къоабалйир ЦК Политбюро члена, СССР оборона министра Д. Ф. Устинова Венгерски Халкъа Республике лаьча балха визита итогаш.

Политбюро заседание иштта дийцар социализма мехкаша вlаши цхьана гlулакхаш леладар дlахо чlоагlдарца а Советски пачхаьлкхен машар безаш бола арахьара политически накъ чакхбаккхара а дувзадения дола цхьадола кхы тайпа дешаш.

НОВ. А. А. ГРОМЫКО СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТА ПРЕДСЕДАТЕЛА ХЬАЛХАРЧА ЗАМЕСТИТЕЛАЛЛА ХЬОЖАВАРАХ ДОЛА

СССР Лаккхехьарча Совета Президиума
УКАЗ

СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо соцам бу: СССР кхыча мехкашцарча гlулакхий министр Громыко Андрей Андреевич СССР Министрий Совета Председатела хьалхарча заместителалла хьожаве.

СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела хьалхара заместитель В. КУЗНЕЦОВ.

СССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь Н. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль.
1983 шу, 24 март.

ХЬАЛХАРА ГlА

Баьцадаараш кхедар доврхlамегlа дола дакъа а хинна дlаяттад «Советская Россия» яхача колхозе. Балха тlа цхьацца кхоачамбоацараш нийсдалийтар бахьан долаш дlадахача шера дика хьийкъайяр уж. Из дага а кхоабаш, lай дена болабелар цига теплицаш тоае. Хьалха санна, из болх чакхбаккхар тlадиллар гlишлонхошта. Цар полиэтиленови плепкаш гlа а оаш тоадир теплиций тховнаш. Хlаьта цу хана хьатlадере укказа lаьрка лаьтта, кхо.

Гlишлонхой шоай балхаш чакхдаьха-м баьнабацар теплицашка доал деш баьцадараш леладераш болча хана. Цар цамцадаьккхар лаьтта, цох кхо тахар. Цул тlехьагlа дика тlагlолла дlанийсдаьча лаьттан гlа дlайха хий а теха фу дlадийра. Массеза а йовзал латтаргйолаш теплицашка оттайир калорифераш.

Хlанз кхы гlайгlа е езац. Ноакхал отташе дика тlадала доладеннад баьцадараш. Хlара теплицана цхьацца саг тlачlоагlваь. Де дезача кулгашца оасар а даш, дика хьож тlадала доладеннача баьцадарашка Солтамурадова Роза, Сурхаева Зина, Дагаева Хазан. Дикагlбола теплицашлецашка хlанзалехьа баьнаб баьцадарашта пикировка яь. Хlара баьцовгlа полиэтиленови пела чу а оттаеш торфани плиташ гlа дlаегlай. Тlаьнка помидораши нарсаши дика я. Хьахиина рассада дlайогlаргъя 76 теплицашка.

Карарча шера колхоз декхарийла я 600 тонн баьцадаараш чуда. Хlаьта из декхар толаме кхоачашдара хьалхара гlа баьккхаб — тlайолаш латт дикеи низ болен рассада.

М. ГАДАЕВ.

СОМИЙ БЕШАМАШКА

Тха совхоза эггара лоархlамегlарча доакъоех цаl — сомий бешанаш лелаяр. Цар дlалоац 658 гектар. Шин тайпара сом ба цу тlа — lажаш кхораш. Дукха совгlа-эшашагlа йоацаш цхьатарра моттиг дlалоац къоначa а къаьнача а гаьнаша. Бокъъалдар аьлча, боахама тоъал боккха пайда бе безаш яр сомий бешамаш. Хlаьта а, тха бешамех кшта алга ялхац. Масала, соахка планаца нийсбача оаха па боаккхаш бисар тоъал дукха сом.

Совхоза сомий-баьцадаарий цеха кулгалде со хьожаваьча хана, дукхьал дlаоргда аз, дикача хьал тlа йолаш бlаргайовзар сона сомий бешамаш. Ткъовронгашка хьалкхоачар гаьнашта юкъера йоархlаш, бешамаш тесса йита хилар гуш дар. Дола хlама юхьанца деиз дlадоладе дийзар. Сомий бешамаш кердалхари тоаяра духьа лоаттабеча цу халача къовсаме тхона новкъостала оарцагlъаьлар боахама администраци. Сомий бешамашеи баьцадаарий кхашкех, обработка яра лаьрхlа йола тракторни бригада вlашагlъелаьй, цуна мел эша къахьегама кечалаш а луш.

lай 200 гектар йолча беша мутlараш юкъе тайсар минеральни а хlара гектара тlа 40 тонн йолаш органически а удобренеш. Тхоай йиш ма хилийте а дисковани а яь лаьтта кlал яхийтар органически удобренеш, хlаьта цу цхьа хана дlахо обработка яра лаьтта нийс а дир. Бешамашка оаха балхаш дlадоладаьча хьалхарча денношке а денз болх дика беш хьабоагlа механизатораш Исаев Сайпи, Хаджиханов Удди, Головин Евгений.

Лаьттагlера гlор дlайоалаше а доладелар тхо гаьнаш дlа. Из болх, дlаболабалехье, мишта бе беза хьех оаха сомий бешамашка леладераш. хlаьта цуна дика кхеташ бола нах тха болаш а ба. Ионъаенна, шш яьнна совтъковронгаш дlайоах гаьний хенашта тlера чкъор цlенду. Эшаш бола нах кхоачам хилал тха шина а бригадага болаш ба. Беча балхага хьежжа лакха да болхлой алапи. Денна 30 га кийчъю хlара болхлочо: Хидиева Алпатус, Мутаева Хамсата, Наримов Кедара, Политаева Марияс, кхычар. Цу тайпара, укх деннешка гаьнаш гlа а цlеньяь а барба сомий бешамаш лелаераш.

Къонача сомий беша нийлха йолча моттигашка гаьнаш дlайогl. Дерригаш а хlана дац аьнна дола балхаш механизировании за. Кlоагаш трактора доах, цул тlехьагlа га lочуйогl цуна цхьана удобренеш а тоeсаш.

Тракторашта тlехьаювзачев тlехьатуьсачен инвентара ремонт яь баьннаб механизатораш. Тахан а тlехьа бешамашка балхаш де аравала кийча я 28 трактор.

Хоьш ма дарра, бlаьстан юкъе сомий гаьнашта чlонак тохача хана сомайоал lанна йийша яьда зуламдергаш а. Царцен гаьнашта кулача лазаращцен къовсам лоаттабара 12 опрыскиватель тоаяьй оаха. Иштта дукха хlанзалца хиннад тха уж. Опрыскивателаши эстакадаши тоаеш чlоагlа къахьийгад механизатораша Эльдаев Абдул-Хака, Абдулаев Сайд-Ахьмада, Башаев Ибрахlима, Исаков Увайса, сварщика Зайцин Владимира, аьшкапхьара Ибрагимов Заурбека, жlов еттачо Шунтов Сайд-Хьасва.

Ма дарра аьлча, ДНОК яха раствор опрыскивателачу чуоттара нийча латташ шиъ эстакада я тха. Заправка еча хана трактораш дукха за йовнхаш ца латтийтар духь резервуарашкара кхы а шш шодилг хьайиллай оаха. Хlанз хlара эстакаде цхьан хана заправка е йиш я кхаь трактора. Цу гlулакхо кхоаза кlезигъергья заправка нийта гlерташ очередагlа латташ йоаю за. Опрыскиваши дlайолалехьа совещании йир оаха механизаторашцеп дааранцкацея — Канаева Язойца, Ибнева Сайдатаца, Вашагова Майсаратаца. Оаха дьча лоархlамашка диллача из болх 4 дийнахьа чакхбала безаш ба. Опрыскиваши чакхьаьлча итогаш ергь оаха, хlаьта дикагlа белгалбаьннараща, яхь условешка хьежжа, премие лургья. Болх дика-во мишта баьб а хьожаргда, бакъдар аьлча.

Боахама сомий бешамаш лелаераша дика кхетаду, сом дика хьувкъабар духьа хlара денна хlара сахьта къовсам лоаттабе безилга. Хlаьта цу къовсаме лоадаьбоала дешаш, гlулакхаш доаппа да. Лакха хьувкъам кхебар духьа лоаттабеча къовсама хlара этапе долла хlана тешаме, цlенача дег тlара де деза. Тха укх шерара план низкъала я. Хlаьта а ткоай низах бlубенна долча оаха из кхоачашъе а лаьрхlад.

Л. БИАЕВ,
Грозненски районерча «60 лет Октября» яхача совхоза сомий-баьцадаарий цеха начальник.

ГУЙРАН ЯЛАТАШ «КХАБА» ДЕЗА

Массехк ди дара дисалац лоархlаме агротехнически мероприяти дlайолаяла — гуракьа дийнача ялаташта овлашка кхоачийташ подкормка е. Цу балхо йиш хулийт тlоадал ший ханнахьа лаьттанца солае, лаьттанцарча хин-фе режим тоае а, хlаьта нерттердар — оалаш та эшшача хана кхача бала.

lилмана нарагlдаьннарана хьахонх, цхьан гектара тlа цхьа центнер аммиачни селитр тессача хьувкъам 4,2 центнер лаккхлуш хилар, хlаьта нитроаммофос тессача — цул а дукхагlа — 6 центнер.

Баьъдар аьлча, низал пайда боалаш хилча, цу тайпара гlулакх дуталургдац ялаташ кхедерашка. Цудухьа чlоагlа уйла тlа а йохийташ гуйран ялаташта подкормка елга lалашду Ленина цlерагlча колхоза, «Атагинский», «Горячеисточненский», «Загорский» совхозий кулгалхоша. Цу боахамашка шер-шера дукхагlа ю подкормка гуракьа дувча ялаташта. Цхьабакъда, из гlулакх тесса деладу «60 лет Октября», «Молочный № 1», «Грозненский молочный» совхозий кулгалхоша.

Хlанз эттача lалама-климатически а гуракьа дийнача ялаташкарча а хьалаци дlахех ерригача районе 35 эзар гектара подкормка елга. Из агроприем чакхъяккхара Заградински базера минеральни удобренеш дlаяхьа еза боахамашe, хlаьта хlанзле шоашта йоагlараш дlайихьачар кхы ха к дл а ца доадеш, лоацача агротехнически хапашка кхаъна дlатовса еза уж.

Удобренеш дlатовсача хана пайда эз тоаяь латтача, вlаштlехьа йолча СЗУ, СУК-24 яхача селхнех. Селхнаш нийсъелча хана сошникий дискашта юкъера нахъ геттара готъе еза. Хlаьта дlоахалашха даьхача мутlаращта «пхорагlа» а яькка лехий оба селхкаш. Хьалгаш деlаьха доладалалехье чакхбоаккх из болх. Кхы цхьакха цхьа хlама а ю дицде йиш йоацаш — нитроаммофос кхий ца дехначен аммиачни селитра хий дехначен лаьттанка тессаш хилар.

Лаьтта леладерий декхар геттара дика довзаш да: аьттув болаш денача эггара хьалхарча дийнахье е шоашца удобренеш а йолаш арегаташ кхашка араяхар.

Н. АХМАДОВ,
«Сельхозхимия» яхача Грозненски РПО нерттера агроном.

Х. ИСАЕВ,
вовкхагlволи агроном-агрохимик.

КАЗАХСКИ ССР. Карагандискии металлургически комбината мехка йоккхагIъярех йолчу кIайча кIала цеха цхьоалагIа аргIа пиз болаш йоагIа, Шера цо арахецаргьа 445 эзар тонн листовой прокат. Из хьалъечен болх бе йолайолийтачен дакъа лоацаш хиннай мехкара 400 совгIа предприятий организации. ХIаьта хIанэ новкъостал даьча заводий адресегIа — Российски Федераце, Азербайджана, кхыча союзни республикай заводашта хIара дешна дIаухийт йиткъа металлически лист.

Сийлахь-боккхача Октябра цIей дездеча денга — йиллача ханал совгIа проектни боарамга кхоачилга нердача деха коллектива хIара члена сийлен дешкар а хиина дIаэттад ухказа хIанэ.

СУРТА ТIА: нах клетка йолча стана технологически процессашта централъни пультера управлени еш ва оператор Самойленко Владимир.

В. ПЕТУХОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

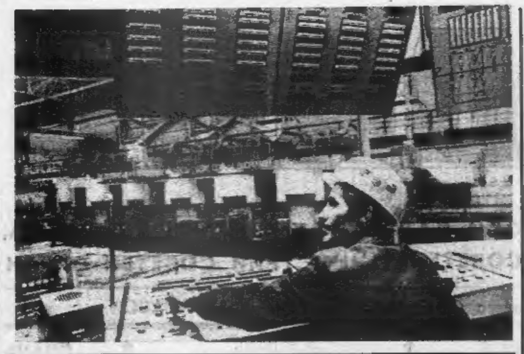

Халкъа тIахьожама органашка— отчеташи хоржамаши

ГIАЛАТАШ ГУЧАДАХАРАХ ДАЛАЦ ГIУЛАКХ

Халкъа тIахьожамхоша беча балха лераш хьахьожаш йолча витринех, стендех цехашка е коа гIолла Iоводаш каст-каста бIаргнхет «Автоспецоборудование» яхача заводе нийсвенначоа. Цудухьа кхетадеш дар укх денощна шоай юкъарча заводской конференце вIашагIкхийттача цар шоай балха эффективность лакхъяра, продукце дикал вйяра, дисциплина чIоагIъноа даькъе дувца шортта хIаиа хилар.

1980 шера апрель бетта дена кхарарча шера мару беттага ккхчалца йолча юкъа баьча балхах лаьца отчетни доклад яьча предприяте нерттерча групиа председателя Губский Алексей Петровича белгалдаьккхар, халкъа тIахьожамхоша КПСС XXVI съезда, парте ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленума решенеш, халкъа тIахьожамах долча Законо дIадехараш кхоачашдара чIоагIа торно тIаухийташ хиниилта. Цар шоай балха юкъметте лоаттадаьд партеи правительствай директиваш, цхьайтталагIча пятилетка заданеш кхоачашъярца дувзаденна гIулакхаш.

Предприяте 1982 шера нормативно - цIена продунци лакхара задани 100,5 процент кхоачашъяьй, 310 тонн аьшк кходаьд, планагIа лаьрхIар 260 тонн хиначa метте, 142 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, 405 гигакалори йовхала энерги, 75,7 условни тонн доагор.

Из Iалашдеча шоай дикка дакъа юкъедихьад халкъа тIахьожамхоша а. Кхочам ба кхаь шера цар 106 тохкамн рейди яьй, аьлча. ХIаьта уж хетаь хиннай завода цехашка, отделашка, участкашка производства резерваш хьагучахкара, хIаман кхоми хьурмати мишта ду хьажара, керда техникен технологии юкъейоалаяра, арахецача продунце дикал тахкара, социалистически доалахье лораяра, къахьегама дисциплина телха ца йитара.

ХIанэ мехка чIоагIа кра латт энергоресурсаш кхоеш дIааххийтара гIулакх. Цудухьа халкъа тIахьожамхой хаддаиза хьожаш хиннаб цу делага. Царна карагIдаьннад цхьайолча цехашка делкъа хана совлен электрически лампаш ца йоагIийтилга. Бакъда, № 4 йолча цехера бараш уж кхоачамбоацар хIанэ а дIададкха могаш бац, хIана аьлча, цар кулгалхой хIанэ а вIаштIехьдаьннадац цу гIулакхага хьожаргбола лаьрхIа нах белгалбаха. Цудаькъе ледарло еш бола кулгалхой административни хьисапе бехктокхаме эзаб.

Керттера группа даим хьожаш хиннай арахецача продукце дикалга. Соакка февраль бетта из дош массе оагIораьхьара тохкаш хилар уж. Къаьстта дукха кхоачамбоацараш гучадаьхар кузнечно - заготовительни участке. Уккхазара мастераш продукце дикала боагIаш бола тIахьожам лоаттабеш бацар. ХIаьта шоаш хьаю заготовкаш ОТК гIолла йоацаш цехашка дIачутелаш моттигаш а гучаяьхар.

ХIаьта кхоалагIча цехе шоаш хьийеча заготовкашта учёт еш ца яр. ОТК болхлой цу гIулакхага лерттIа хьожаш бацар. ХIаьта йиъалагIча цехе ахавтоматаша кийчъеш хинича продукцех 60 процент яр брак йолаш хилар. Керттерча группа кхоачамбоацараш дIадахара рекомендацеш елар, тIаккха профкомо шиъ заседание къоастадир из доь, цу цехий начальникаш тIа а болаш. Цул тIехьагIа подразделенеи партийни организацей собранешка а дийцар из гIулакх.

Продукце дикала лоаттабу тIахьожам цул тIехьагIа болуш тоабеннаб, бакъда, гIулакх бокъонгахьа даьннад вала кхы а гаьна да. Иштта, Москве, Брянске уккхазара дIаяхийта автомобилий подъемникаш брак йолаш виисъеннай. Иразa нах лоъа ца беш бисаб цига, хIаьта а цу хIамо дикка уйла яйта еза коллективага.

Халкъа тIахьожамхой бIаргнIалара доалийташ хинабац къахьегама дисциплина чIоагIъяра доаш. Цар рейдаш яр бахьан долаш хIанэ наггахьа мара саг нийслац балха кьаьа тIахьаьусаш е ханал хьалха дIаводаш.

Шерра дийцар конференце транспорта болх тоабарца дувзаденна дешаш. Боарамал совгIа из лоаттар бехьан долаш алхха дIабахача бетта 1434 сом текхад предприяте. Халкъа тIахьожамхоша кIезига къахьийгадац транспорта болх цхьан кога тIа баккха гIерташ, хIаьта а мовхьаш тIадоттачен Iодоахачен, иштта кхыча эвеньяшка ледарлонаш йир бахьан долаш дикка зе хул. Уж а кхьдола а кхоачамбоацараш дувлийтарах конференце цIенхашта критика кир директора заместителашта Серебрякова, Вараева, кхьча бехктокхамеча наха.

— Цехашарча къахьегамхоша безаме тIаьц моллагIа дош тохкаш бола халкъа тIахьожамхой, — аьлар кхоалагIча цеха начальникнов. Голованова, хIана аьлча, цар дика кхетаду гIулакх чекхданкка низъала дале а уж тIабийрзача дика хувцамаш хургхиларах шеко йоацаш шоаш хилар. Болх юкъагIбуташ, из толаме хьабара новкъарле еш долча кхоачамбоацарех дувцаш цо теркам тIаэзар металл йоагIача меркан ца хилар, хIама теда инструмент шоаш хьае езача кхоачаш, оборудовани ташъенна хилар бахьан долаш чIоагIа хало оаш хилара. Цу деррига къахьегама оасарле, продукце дикал лохъю, совлен материалаш, энерги дIаухийтилга дIадех.

№ 8 йолча цета слесара, халкъа тIахьожамхочо нов. Уварова дийцар хIамах кхоми хьурмати дара тIаберзаба шоаш беча балхах лаьца. Цхьа бутт мара бац цеха групле отчеташ хоржамаши хиика, хIаьта а цу юкъа электродех, энергех пайда мишта эц хьожаш рейдаш яьй цар. Уж еш хьахинараш хьоккамий улга тIа шерра хьагойтилга Iалашду. ХIана тхоай теркам къахьегама дисциплина миштай, алаш совлен дIаухийтий, продукце дикал хила маьоагIара йий хьажара тIаберзабе дага да тхо, аьлар цо.

Нов. Васильева — слесара- электромонтажника — чIоагIа ира дийцар рационализаторски болх кхабетташ долча бахьанех. Волхлоша, инженераша балха юкъедахьа могаду керда хIамаш цкъаза шин-кхаь бетта теркал ца деш ухкаш хул керттерча конструкторе служба балхахой кабинсташка. Цо хьадинхар къахьегамхой санна, бехктокхамеча болхлой а дисциплина чIоагIъелга, цар бехктокхам айбелга. Цунца дийза шоаш хьагучадоаха кхоачамбоацараш дIадахара тIатеIIа болх бе беза халкъа тIахьожамхоша а. Из царна массе а хана вIаштIехьдоалаш дац.

Цехашка бIеха хул, лостам бац, оатхалаш, инструмент, кхыдар дIа-са кхесса уллаш хул. Мастераша де доагIар дац къахьегам нийса вIаштIехьбаккхара, къахьегамхошта делкъа хана столове лоаттабу кхача дика хилац — цу гайнара чулоацам болаш дар электросварщиний бригадира нов. Штепас даь къамаьл.

Кхоачамбоацараш, хьагучдахарах далац халкъа тIахьожамхой деккар, гIулакх бокъонцa тоадаь даллалца са ца тувш хила беза уж. Цар ияр хьаллоацаш хила еза общественни организацеш, кулгалхой. Дисциплинах дола дош нах хашцахьа балка хьабаьхкача е цIабахача доалаш дац, керттердар— уж шоай балха моттиге оасаре къахьегаш хургбола хьалаш хьадар. Цу хьакъехьа завода халкъа тIахьожамхой дIахо йодача хана а дукха болх бе безаш ба.

С. МАНСИГОВ.

БРИГАДНИ ПОДРЯДА— ШЕРРА НИКЪ

«Производства эффективности балха дикали лакхъяра, планировани елга тоадара боахама механизмо ю воздействи чIоагIъяра» хьакъехьарча КПСС ЦК-и СССР Министрий Советен соцам тIа белгалдаьккхад бригадни формагIа къахьегам вIаштIехьбаккхари стимулировани яра цхьайтталагIча пятилетке керттера гIулакх а хиина дIаотта дешаш хилар. Хьалхашка латташ дола деккар аттагIчарех дац, цхьабакъда, Гудермесски «Мединструмент» заводе цу лостаматIа дика ка йоалаш балхаш даьд. Предприяте болх беш я бригадни формагIа къахьегаш йола 22 комплексни бригада.

Бригадни формагIа къахьегарах хьакулаш дар дика хилар къаьгга гуш да. Дикка лакхъеннай массе а производственна участкашкара къахьегама оасарле. Массале а цхьатерра ахча а эцаш болх беш ба бригадашкара болхлой. Царна луш дола алапи бухсоацаш къахьегамах хьахиниачох мара лац. Цул совгIа коллективни хьисапе къахьегаро дикагIа довзийт бригадерча хIара болхлочун творчески визаш, цун торонаш, дегIаух коллективизм, вошал, дIа-юха новкъостал делга. Массехк балха гоакал йоацаш нагахьа саг вац бригадни формагIа къахьегача бригадашка, цудухьа цар вIаштIехьдоал цхьа бахьан а нийсенна моллагIа болхаo балха ца воагIаш висача цун метта дIа а этта къахьега. Лоацца аьлча бригадни подряд балха юкъейоалаьчул тIехьагIа доккхий хувцамаш хинад «Мединструмент» заводе. Дикка тоаденнад деррига техинко - экономически хьожамаш, къаьстта а пятилеткa кхоалагIча шера. Товарни продукци маьхала лакхара шин бетта план тIехкхоачашъяьй. хIаьта товарни продукци арахецара задани 100,9 процент кхоачаш а еш, планагIа лаьрхIачул совгIа арахийцай из ворхI эзар сома маьхa. Соакха хьалхарча шин бетта арахийцачул 5,9 процент дукхагIа продукци арахийцай укх шера цу юкъа. Къахьегама оасарле лакхъяра шин бетта задани йиъ процент тIехкхоачашъяьй. Дукхьал из лакхъяра чотагIа хьаьй планал совгIа арахийца еррига продукци.

Къаьстта дика къа а хьегаш, бригадни формагIа болх беча бригадашта юкъе даим хьалха латташ хьайоагIарех я В. И. Кобелева кулгалдеча комплексни бригада коллектив. Даим шийн планаш тIаккха деккараш тIехкхоачадеш хьайоагIарех я из. Масале, товарни продукци арахецара дIабахача бетта план 113,7 процент кхоачашйир цо. Къахьегама оасарле лакхъяра задани а йийтта процент тарга тIехкхоачашйир. Иштта дог гIоздоаха къахьегама толамаш доахаш, социалистически яхье хьалха латташ тха бригада хьайоагIаш хилар бригадни подрядагIа тхона даьнна берият да, яхаш дувц бригадира Вячеслав Иванович.

Дукхадар тийша да социалистически яхь кхетамца вIаштIехьаьккхарах. Из гIулакх дика дел бригаде. ХIара бутт чакхбаьлча бригада болхлоша яхье даьхача толамий итогаш ю уккхаза. Уж еча хана бригада совета ларде лувц арахийцача мединструментий дукхал, цар дикал, къахьегама дисциплина. Цхьан нарядагIа алапи эцаш ба беррига болхлой. Царех хIаране къахьегаме лоацача даькъа коэффициентага хьежжа эц преми. Цудухьа хIаране дика кхетаду хьалхашка латта деккараш дизза кхоачашдара шийна тIалатташ бола бехктокхам боккха хилар, социалистически яхье баьнача боллоцита юкъе тIехьа ца виса гIерт из, ший бехкагIа бIарччача бригада балка тIа Iаткъаргдолаш гIулакх ца кийсдалийта гIерт хIаравар. Бригада коллективо ара мел хецаш йола продукци диken тIехдинен мара ца хилар бахьан долаш цкъа дIаелча юха ца ерзаеш дIайода из.

Социалистически яхье хьалха латташ ба бригадера наидачникаш А. Данилов, М. Аурбиев, слесараш Н. Висханов, В. Сапаев, Е. Т. Бутова, сверловщица Г. Н. Бакуленко, кхьбараш. Цхьаккха смена дIаяххийтац цар шоай нормаш 125—130 процент кхоачаш ца еш. Белгалдаккха дезаш да цар продукци диker тIехдинен мара ца хилар а.

Уж санна бригадни подрядагIа къахьегаш йола коллективаш кхы дуккха а я «Мединструмент» заводе. Цар кердача къахьегама юкъоашка икуол предприяте коллектив. Гудермесерча промышленни предприятешта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг дIа ца хецаш хьайоагIа из укх тIехьарча шерашка. ЦхьайтталагIча пятилетка кхоалагIча шера хьалхарча шин бетта даьхача толамий итогаш йича кхоалагIа моттиг хьожаеш, республикански Сийлен улга тIа йихьай из. Иштта да бригадни подряд шерра юкъейоаларах предприяте коллективана даьнна беркат.

[illegible],
тха штате воаца корр.

КАМАЬРШАГIА ХУРГДА

Юха а дийденнад нхаш. Эттара хьалхара агрегаташ кхаьчай цига. Лаьтта кийчдеш, гурахьа дийнача ялаташта подкормка еш, бIаьстан юкье юв культураш дIаюеш ба механизатораш. Цар дика кхетаду лаьттан камаьршал дукхаьча даькъе оахам дика дарах, дIаюеш йола хIамаш шоай ханнахьеи дикен дIаерах тийша хилар. Цудухьа гIерт уж ги дика кийчдаьчен хьаьндаьчен лаьтта дижийта.

Сунженски районерча Ленина цIерагIча колхоза аргIерча наькъашка гIолла вIаштIехьаьтIехьа, хаддаза дел машинаш. Укх шера 600 гектара тIа индустриальни методагIа кхеертIолча хьажкIашта къоастадаьча нхашкахьа буха билла болх механизатораш Мутащев Абубакар, Эльниев Ахьяд, Рамазанов Алавди, Эльниев Ахьмад.

—Доацача гIуланка сийца па латташ, шоай ма хулла дикагIа, хьаьнала къахьег тха механизатораша, — йоах Ленина цIерагIча колхоза председателa Чилаев Шудии Бахаевича. — ПланагIа лаьрхIачул дикка дукхагIа кхаьчай нхашка органически удобренеш. Шера планагIа 18 эзар тонн яхьа езача метте, февраль бошт нхашка дIакхоачайир 22 эзар тонн органически удобренеш. ДIахо а хьаьндеш да лаьтташ.

Конаев Камала хьажкIаш лелаеча механизировании звенос хIанэ хIара гектара тIа 60 тонн органически 8 центнер азотни удобренеш тоэс. ХIаьта цунга хьежжа да хьахур а. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 60 центнер фуаьъ аьхача хьажкIий. 33,3 центнер гурахьа дувча кIий. 18 центнер кхей а генарий а, аьнккхай. Паччахьалкхента ялат дохнара план шоэза тIехккхоачашъьяй соахка.

Колхозе хьалхийнаб Конаев Камал, Эльниев Ахьмад, Ибрагимов Донга санна бола лакха хьувкъам ишбу гоззачаш.

Ленина цIерагIча колхозо шин шера вIаштта шийта лелаю КПСС Нохч - ГIалгIай обкомей республика Министрий Советен карара кара тела ЦIе байрахх, алаг дукхагIа даиккхарм кийчнари дукха лелаьча республикански яхье котало яьккхай.

Дагадоацаш баьина толам бац из. Колхозе лерттIа лелаю моральни материальни стимулаш. Нормал совгIа кхашка дIайккхьача удобреней хIара тоннах алапена Iотlаккхет ахча, вIаьта кIира чакхдаьлча, яхье котбаьнираша премиа лу.

Белгалденнха деза, уккхазара лаьтташ льихо хилар. Цудухьа органически удобренеш кийчъелга индустриальни ларда тIа оттадаьд уккхаза.

— Цхьа ха яр тха «тIахьежжа» баьккхача бустаматIа уж тоссаш, — йоах Сунженски агропромышленни объединене керттерча агронома Улубаев Зайнде, — хIаьта хIанэ тха бе доахк агрохимически карташ. Цар тIа бокъонца ма дарра хьаьекхад, хIара кха мел хьаьнде деза.

БIарччача шера болх беш хул боахаме плодороде отряд. 20 саг ва коллективе, агроном - химик керта а волаш. Удобренеш пайданегIа хургйолча тайпара товса гIерт механизатораш шоай ма хула.

Лаьттан беркат шоай хурдаь совдакккта гIерташ къахьег «Победа», «Путь к коммунизму» яхача, XX партсъезда цIерагIча колхозий, «Ассинский», «Серноводский», совхозий, кхычахьарча лаьтта лелавераша.

— Февраль бетта, — йоах парте Сунженски райкома хьалхарча секретара Б. К. Чагаева, — 120 эзар тонн совгIа органически удобренеш дIайнхьар тха механизатораша. ЧIоагIа оасаре къахьег йоккхача кхаь механизировании отряде. Царех хIаранега 30 грузовой автомобили трактори я прицепаш тIехьа а йолаш, кхоккха погрузчики, массехк бульдозери экскаватори а. ВIашагIъеллай материально - технически Iалашон служба. Дикка новкъостал хул колхозийи совхозийи, «Сельхозхимия», «Сельхозтехника» яхача объединенеи низаш дика вIаштIехьдахарах.

С. ЛОРСАНУКАЕВ.

ЛАТВИЙСКИ ССР. Рижски вагонашъеча заводе хьаьй 20 процент кIезигагIа электроэнерги юъаш йола керда электропоезд. Экономи хул тормоз тохача хана ток сете юхачуяхийта торо луш йола оборудовани цу поездаш тIа лелаяр бахьан долаш. ХIанэ тохкамаш деш да эттара хьалхарча поезда. Укх шерехьа а электричествапа лела керда составаш линешка арайоаргьа. Цара эксплуатаци ярах нхоеш йола электроэнерги алхха 1983 шера а 9,8 миллион киловатт-сахьат хургья. Электричкаш йоацаш предприяте арахеш иштта дизель - поездаш, трамвайш. Заводе кийчъяьй цхьаькха цхьа керда трамвай РВЗ-7. Риге, Москве, Калинине тохкамаш деш да кердача вагон.

СУРТА ТIА: художественни конструировании бюро. Уккхаза хьаю поездий керда моделаш.

У. ПАЖЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

АЗЕРБАЙДЖАНСКИ МЕХКДАЬТТАХОША— ВЬЕТНАМА

Вьетнама Социалистически Республика континентальни шельфе эттара хьалхара сиважина йоаккхаш буруьв тохаргда Азербайджански ССР болхлоиеи специалисташек. Из болх бергбола бригада вIашагIйоллаш латт Баку.

— 62 саг хургва бригадаца, — йоах коллектива кулгалхочо Алиев Вахида — Уж ба бурувдеттараш, технологически оборудование эксплуатационникаш, лаборанташ Вьетнаме бергболча балка хори Каспечуре довгор доалла моттиг лахара кхоачам хиллал опыт йолаш, халача хьалашца сихха дIаIама ховш бола нах. КIоаргача форда бух тIара мехкдаьттан газен гаизашка бода «пикъ» биллар — кхы доаnаш веце а, оаха кертте ра лерхIар да. Бурув тохача хана тхоай вьетнамски дот тагIий Iомабергба оаха. тхоай знанеши навыкаши дIатергьа...

В. Алиев керте латта бурув детта бригада СРВ континентальни шельфа геологически тохкам баре а мехкдаьттен газ лахара а йолча «Вьетсовпетро» яхача советско - вьетнамски предприятена чуйоаш хургья. Советски Союзо Вьетнамон цу предприяте мукъагIа дIавеннай Iалаьмате дукха форда технически средстваш, автотранспорт, тайп-тайпара оборудованни материалаши. СРВ-е дIайкхьай хургйолча платформа металлически уллаш. Советски геофизикаш комплексни тохкамаш дар бахьан долаш тохкама кIоарга бурув тоха кийчъяьй шиъ перспективни структура.

Расим ШУКЮРОВ.
АПН корреспондент.
Баку.

ГРАФИКАЛ ХЬАЛХА А БУВЛАШ

ЦхьайтталагIча пятилетка кхоалагIча шера плани тIайийца социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара «ХIара балха дийнахьа дисциплина тIехдинен хьадер дукхагIен хилийта!» яхача девизая шерра социалистически яхь йоаржаьй Малгобекски бурув тохара балхий управлене бурувдеттараша. Яхье баьннараша тIагIертта къовсам лоаттабу буровой оборудованех, балха ханах биззa пайда а ийбеш, бурув тохара технологически режим нийса лелаяра. Иштта къахьегаш болча цар толаме кхоачашду укх шера шоаш тIеийца декхараш. Ер шу доладелча дена 25 мартага кхачалехьа цар техад 4400 совгIа метр бурув. Из хул планагIа цу юкъа тоха лаьрхIачул дукхагIа. Бетта цхьан станокапа бурув тохара сухала задани а тIехкхоачашъяьй УБР коллективо. ХIаьта къахьегама оасарле лакхъяра задани шиъзъ аьи процент тIехкхоачашъяьй. Лаьттан ченаш техкараша планал совгIа мел тохаш дола бурув из лакхъяра чотагIа тохаш да.

Социалистически яхье хьалха латташ я буровой начальникаш Галаев Iаьлей Макаренко Федори керте латтача бурувдеттарий коллективаш. Цар хIанзалехьа кхоачашъяьй бурув тохара хьалхарча кварталa задаши.

Планаши даьдаьннараши

ХИМИ—ХАЛКЪА БОАХАМА

Производства юкъарча боарамга диллача Кароне хьалхара моттиг дуаш тIа шоалагIа моттига а СССР химически промышленностига. Из дегIайоалеча доккха дакъа лоац Iилманхоша. АПН корреспондентаца ПЕТРУХИН Александрaга къамаьл деш, нарарча пятилетке уж цалагIа деккар хьоастадеш ба дувц СССР Iилманеи техникаш йолча Паччахьалкхен комитета председателa заместителa, химически Iилмий доктора ДЮМАЕВ КИРИЛЛА.

— Карарча пятилетке кхоачашъе езаш я химе дакъера 20 гаргга целевой а кхийола а Iилма-технически программаш. Пятилетки дIайоаввенна нах цу даьннад. Фу де кхийдад цу могъа советски химикий?

— Даьраш кIезига дац. Аз дувцаргда алхха массехк эгара лоархIамерча балхах. Иштта, советски Iилманхошка кхьчай дуккхача хIамашка диллача металлаш чIоагIагIа йола керда полимери материалаш. Бувцар ба, къоастадаь аьлча СССР Iилмай Академе химически физика Институте бу лоархIаме болх. Уккхаза хьаьй перспективни материалаш — норпласташ. Из да полимераш неорганически наполнителех (туфах, шлаках, гIомарах, н. кх. д.) тоха аьттув балар керттера продунт йола мехкдаьтта боккхача боараме кходе йиш а хулийташ. Из деш чIоагIIа кIезигъю дIаухa полимераш, цар дукхьал вIашагIа мара ювзаш лаьттара запасаш геттар йоккхий йола органически веществаш.

Норпласташ юкъеувзаш йола сфера геттара дуккача тайпара я. Царех е йиш я гурбаш хьеча машиностроенена, гIишлош еча ява дукха деталаш.

Термопласташ полимеризационно хьалйизара методо йиш хулийт 30—50 процентага кхоачаш минеральни хьалъозарг а йоаллаш йола материал хьае, хIаьта иштта йиш хулийт царех налелеш хьаеш обработка яра диллар ча методех пайда ийбе а. Теплоизоляционни отделочни материалаш арахецара хьаьвй кIезиго полимерi 85—90 процент минеральни хьалъозарги а йоаллаш йола композицеш.

Карарча пятилетке хьас лаьрхIаб чIоагIIалга диллача 1,5—2-заза, хIаьта модулега (чIоагIIалга) диллача 2—3-аза хIанэ долаш дарел тIеххургдола синтетически комплексни монониташи пленочни таьши, уж арахеца Iома а луш. ДIахо йолча хана уи дIаоттаргда. техника пайде ийбеча Iалама хьоаснй метта.

Из целевой программа кхоачашъяра хьалхара гIулакхаш даьа. Химически хьоасий заводашка вIаштIехьдаьккхад геттара чIоагIа пленочни таьш хьадела, по йиш хилийтай вискозни тIорг ара ца хецаш йита. Мукъайоала боккхача маьха бийдал хьоаю халкъа эша торараш хьадеш бола вискозни хьоаса хьабара.

Катализатораш — химически реакце сухал хувцаш йола веществаш. Царех пай да а ийбеш арахец хIанз химически мехкдаьтта чакх доахачен мехкдаьтта химически доакъой, минеральни удобреней промышленноста продукце 75 процент. Хьаю селективности активности лакха йола биоорганически катализатораш. Цар гIоица хьае йиш я геттара цIена продукташ. Мехкдаьтта чакхдахара Ерригсоюзни Iилматохкама институте отттаьй крекинга керда алюмосиликатни цеолит йоаллача катализатора технологи. 1982 шера из арахеца йолаеннай промышленносте.

— МалагIа дакъа лоац Iилманхоша - химикаюе Кхачи программа кхоачашъеча?

— Вай Iилманхоша предложени яй, масала, доахана йола белково - витаминни концентрат (БВК) мехкдаьтта дакхдоахача предприятей продукце — мехкдаьтта даькккхача цIендаьча коачача парафиний кIийлен тIа кийчъе аьнна. Концентрат арахецаш йола заводаш хIанзе а болх беш я. Специалисташа даьча лоархIамех, БВК тоннах биша совгIа-эшашагIа йоацаш ялата 4,5—5 тоннах йоаллар массел йоал белок Эффект шеко хила йиш йоацаш я. Доаньярах цхьа товш концентрат тохаро торо хулийт чуяхьа хьайбай продукци соцьякккха.

Амма карагIдаьнначох кхоачам хиина Iеш бац Iилманхой. Тохкамаш кхадоладеннад. Из бахьан долаш предложени яй БВК-на метанол, этанол, хIаьта иштта Iалама газ санна йолча шерра яьржача бийдала кIийлен тIа синтез яра даькъе.

Хьайбаш лeладеча боккхача лоархIаме я, лизин санна йола, препарат Шоаза совгIа дукхагIа арахецаргьа из укх пятилетке. ХIанэ увттаеш латт массехк кхы аминокислат арахецара технологи. Пятилетка чакхйоалаш дукха хIама па эшшаш моаза дукхагIа арахецаргьа микробиологически промышленноста продукци, шерлургьа цун ассортимент.

Арахецача минеральни удобренешта 1981—1985 шерашка деррига тIаццеташ дар продукт дукхьал гранулировани кепе хьаеча тайп-тайпарча чоалханеча лакха концентраца йолча удобреней чотак Iалашве лаьрхIа да. Целевой программа кхоачашъеш, Iилманхоша хьадаьд эффективни хилар Юкъерча Азе кьалашка техка йола шорттига (еш-еш) действи еча азотин удобреней керда тайпа. Цо йиш хулийт моттигерча лаьтташка азотах пайда ийбара коэффициент шерра юкъекхувлача аммночин силитрапа нийсанча шоаза лакхъе. Даьча зепаша хьахьекхача бесса, цу ная пайда эцаш хилча хIара гектара тIара чубахьача боамбе хьувнъама кхо йиъ центнер тIаьдет.

Карбамидно - формальдегидни удобренеш арахецара Вахшски азотно туковн заводе болх бе йолалийтай опытно промышленни установка. 1985 шера дIайолалургья цу продукце промышленни производство.

Дукха балхаш ду целевой комплексни программа кхоачашъяра баьновгIаш лехаш деча хIамaex лаьврехя лораяра йола химически средстваш хьаяра даькъе а. Каравзалеъа массехк гербицидни препарат арахецалга трналат, ленацил, которан.

— МалагIа проблемаш я хIанэ вай Iилманхой химикий тохкама юкъметте латтараш?

— Къоасттадаь аьлча, деш латт синтетически каучука довгор, керда катализатораш, композиционни материалаш, когезиенни чIоагIIа лакхагIа йола стереорегуляторни каучукий модификацеш арахецара, трубопроводаш лораяра йола комплексни системаш хьаяра тIадерзадаь балхаш, н. кх. д. Iилманхой гIерт керда техникеи технологии производства чуяхьаи новкъостал де.

— Дувцал, боккъала а, мишта хетIаух советски химикий доазол дехьарча воллегашкара контакташ?

— Эггара хьалха СЭВ членаш долча мехкашца цхьан лeладеча гIулакхех. ХетаргахЬа, эттара хьинарегIа цхьан гIулакхаш лeладу оаха ГДР специалисташца. Царна цхьан хьаьи оаха хувмически хьоасай, пластмассай, фотохимически материалаш арахецара керда процессаши оборудовании.

Толаме дегIаух формахиче даькъера Венгрешара, химически промышленносте — Чехословакешара контакташ. Болгарски специалисташца цхьан каралерзадаь блеско образователь промышленно арахецалга.

Дикa латт бувзамаш Малхбузен мехкашца — ФРГ, Францеца, Швейцареца, кхычарна. Цхьан увттаю хьадача химически проблемий разработкаш, кердача материалий оборудованен образецаш, тIеххьарча толамий хьакъера информаци вIаши хувц. Къоастадаь аьлча, советски итальянски специалисташа цхьан хьаьй поликарбонаташ.

(АПН).

Советий Ӏаьдал доаккхаш хьинаре дакъа лаьцар

ХАЛКЪА ИРАЗА ДӀАДЕННА ВАХАР

Дения йоц ца луш дага латт вайна Советий Ӏаьдал доаккхаш, из ларадеш, чӀоагӀдеш са дахка майра моастагӀех пайтерий цӀераш. Царех цаI ва Нохч-ГӀалгӀайче дика вовзаш вола цӀеча партизаний командир хинна Яндиев Ислама ЗаӀам.

Назрановски районерча Экажкъонгий-Юрта ахархочун дезале хьалхийнав Яндиев Ислама ЗаӀам. Наьсарера юрташ яде моттигаш бериате але е паччахьа хана бахеча нахе хлат тоьацар, нах къе бахар. Паччахьа Ӏаьдала налогаш, маьждиган молланеи загат тела дезар. Цудухьа араьара рузкъа лаха дезаш хулар вайнаьха ахархой хьалххийна а балалехье.

Иштта ший къаьна дай нанеи а дита мехкагӀа вала везаш хилар ЗаӀам а ший вокхагӀволча вешийца Генардкъийца цхьана. Юхьаьнца Украинерча Бердянски яхача городе, тӀаккха Харькове хиннаб вежарий. Эггара халагӀа доле балхаш де дийзад цар цига, хӀаьта аккар хьадоаккхачох Ӏодижа хӀама хулаш хиннадац. Баькъда, рузкъегӀа ккийна беце а кхьча хӀамаз-м дика кхийттаб вежарий: вайнаькха а кхьча къамех болча нахага а санна эрсий болхлошка шоай бала болгах, бӀаьхийчар уж боацабеш, буаш болгах, болхлошт тем бӀаьхийбараштен юкъе цӀанкка барти машари кургбоацилгах.

Цу хӀамех, цу тайпарча гӀуллакхех ЗаӀам бокъонца кхийтта валалехье болабенаб цхьоалегӀа империалистически тӀом. Эггара хьалха болхарашца тӀем тӀа вахав из. Цига гучайоал цуи организаторски талант. Цун майрал, бӀухой шийна тӀехьабаха ховш хилар, ший эскадроне тӀадилле гӀулакх дика чаккдаккха ховш хилар баьхан долаш совгӀаташ тийннад ЗаӀамийна, цунах виза георгиевски кавалер хул, цунна прапорщика чин ду. Салташта дукха везаш хиннав майра а шоай дегардар ховш а вола командир Яндиев ЗаӀам. Большевикий подпольни армейски организацеца оагӀув биллаб цо. ЗаӀамас кхетадаьд тӀом сендухьа беш ба, цо бӀаьхийбараш кхы а бӀаькегӀа хулийтилга, хӀаьта ший къаман а кхьча къаман а къе бараштa кхы а деккхагӀа Ӏазап тӀаоттаделга.

ТӀем тӀера вало, моцал, шелал Ӏуьша эзача ше кхьчача, хӀара денна боабеш бола кхтий нах, къехетам боецаш эпсареша салташта тӀалоаттаду Ӏазап бӀаргадайча чӀоагӀа декнеальннав ЗаӀам цу тӀом тӀа ше мийсвеларах. Нагахьа кара болабеь цунна гуш хинна австрийцаш е моллагӀа бераш санна нах хинна. Царех а къахкеташ хиннад ЗаӀамийна. ТӀем тӀа велаш дукхача хӀамаех кхийттав из.

Брусиловски прорыв йолаш чухьийлача хана кьалха вода ЗаӀамар эскадрона командир поручик Думбадзе вийначул тӀехьагӀа, эскадрона командирал шийна дӀатӀанийцад ЗаӀамас. ХӀаьта австрийцаш лелхабаьгаьна баьхаб эскадроно.

1917 шера паччахьа воаа а ваь революци кхьча ерригача фронташка салтий митингаш, собранеш йолеенний. Цига къамаьлаш дещ, большевиний оагӀув хьалловцаш хиннав ЗаӀам цу хана. Салтий тешаш хиннаб Заамурски дошлой полка прапорщикак Яндиев ЗаӀамак. Из хержав 41-ча стрелкови Сибирски полка командиралла а полковой комитета членалла а.

ТӀом бе безам болаш хиннабац салтий - сибирякаш. Машар, паргӀато хиннай царна езар. Цигара фронт а йита юхаьенна ЗаӀамий поли Симферополе кхоач.

Цу хана къонача Советски Россеца баь машар боллаше Украина а дӀаловцаш КрымгахЬа чуболалу немцаш бӀу. Симферопола юхе Кайзеровски полкашта майра дуьхьала этта ЗаӀамий полк эшае. Цу хана Коммунистически парте член хинна ЗаӀам Крымски большевистски подполье болх беш хул.

1918 шера аькни Керча гӀолле граждански тӀема дукхаче фронтех хьулалуш чакх а вуалаш, гӀалгӀай мехка кхоач ЗаӀам, ворхӀ шера бӀарга ца гуш хиннача гаргарча нахаца вӀашагӀвхет. ГӀалгӀай юрташка революционни болх бе волалу.

Август бетта, тийшача балхах бичераховций контрреволюционни бандаш Владикавказе чухьийллача, Ӏалыамате сиха шоай юртарча нахех дошлой отряд вӀашагӀа а ёлла, цу хана контрреволюцена дуьхьаларча къовсама кулгалдеш хиннача Серго Орджоникидзена тӀаводе Яндиев. Партизански тӀом белга тӀадиллад Орджоникидзе цун отряда. Дукха ха яллалехьа чухьийлача партизаний отрядашеи владикавказски болхлошеи мукъавьяхкай город. Моздока оагӀорехьа ТийрГал дехьа кхоассалце бичераховцашта тӀехьа хай ЗаӀамий отряд.

Бакъда, дукха ха ялалехьа гервах хийлбенна Деникина бӀу чуболебеннаб Владикавказ мохза дьина. ТӀом беш дуьхьала хьинай цунна Долакха-Юрт, Кантышево, кхы юрташ. Эггара хьалхарчарца Долакха-Юртерча нахе сарцагӀа хай ЗаӀамий отряд. Бакъда, низ чӀоагӀа хиларах деникинций каьаьнней, гӀалгӀай юрташ дӀалийцай, уж йохаьй. Шоаште могачоа моастагӀашта гӀо деш хиннаб гӀалгӀай нахаралаш а. Октябрь бетта ЗаӀам, хӀамагӀа вола вош Хьамзат шийца а волаш, цу хана Терски цӀеча повстанчески бӀунна командующи хинна Гикало волча Шатой вахав. Гикалос къехар а дар. ЗаӀам юха цӀовенначул тӀехьагӀа, гӀалгӀай коммунистаца агитационни болх болабаьб моастагӀчо дӀалийцаче юртацка, хӀаьта ерригa гӀалгӀай партизански группаш ЗаӀам командующи а волаш вӀашагӀтоха а тарденнад коммунистий.

Кастта юхаьевза ЗаӀам Гикало волча. ГӀалгӀай партийни организаце баь болх мага а баь, Гикалос ЗаӀамийна тӀадиллад парто Кавказски краевой комитетага Терски обласетера хьал дӀадувца а дӀаэа бе безача балха инструкцеш а Закавказе гӀолла.

1919 шу чаккхдоаллаш ЦӀеча Эскара низе дуьхьа ца оттадуш сиха тӀехьашка дала доладеннад Деникина эскар. Кхы а чӀоагӀагӀа дегаш ейденна деникинций тыле партизански тӀом болабаьб ЗаӀамий отрядо, машинаькъаш дохадаш, моастагӀий тӀема складаш йоагаш, и. кх. дӀ.

1920 шера март бутт юкъекхоачачаш ЗаӀамийга приказ кхаьчад, город Георгиевска юхе тӀом беча ЦӀеча Эскара ший отрядаца новкъостала гӀо, аьнна. Цу буссе а йолаенна отряд моастагӀий эшебеш шоллагӀча дийнахьа сарреткьа ЦӀеча Эскарца вӀашагӀкхийттей. Цул тӀехьагӀа ЦӀеча Эскара командоване заданех Грознега юхе йолаеннай ЗаӀамий отряд. Шин дийнахьа шин бӀаь километр никъ а беш, из Грозне кхаьчача Гикалос ший отрядаце город тхьалаьца хиннай.

Цхьан дийнахьа мара са ца йолаш юха а наькъе хьинай отрад. Порт - Петровск (хӀанзара Махачкала) хьийоаккхата а байлаш болеча кӀайбараштa никъ бехкилга а хиннад отряда хьалхацка оттадаь лорде дехкар. Из дехкар а толамца кхоачашдьад цо.

ТӀехьа ЗаӀамий отряд гӀалгӀай мехка цӀаккхьачача Терски областа бӀун командоване сецам баьб ЗаӀамий отрядах ЦӀеча Эскара 1-гӀа гӀалгӀай дошлой поли а аьнна. 1920 шера ноябрь бутт болалуш Перекоп йоаккхача а инарала Врангела бандаех Крым мукъайоаккхача а майра латаш хиннай гӀалгӀай поли, цул тӀехьагӀа Украине Махно бандаш йохаеча дакъа лоацаш а хиннай.

Советий Ӏаьдал доаккхача а граждански тӀом тӀа а хьинаре дакъа лацарех ЦӀеча Байракха орден енной ЗаӀамийна, тӀехьагӀа Украински ССР тӀема орден а енней.

Яндиев ЗаӀам тӀамахой командир хинна ца Ӏеш, дипломат, подпольщик, дика пропагандист хиннав. Бригада командир волаш отставке вода З. И. Яндиев. Отставке-м яцар из. «Большевикаш хила йиш яц отставкех», — аьннад ЗаӀамас ше комиссех чаккховаллаш.

Хьинаре дакъа лоац цо колхозаш вӀашагӀйоалача, Советски Ӏаьдал чӀоагӀдеча, кулацко-бандитски элементашта дуьхьале къовсам лоаттабеча.

Б. САКАЛОВ,
пенсионер.

СОВГӀАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

КЪАХЬЕГАМХОШТА «КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН» ЯХА МЕДАЛЬ ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума

У К А З

1974 шера 18 январерча СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Указага хьежжа дукххача шерашна цӀена къахьегарахи къахьегаме нарагӀдаьинарий хам беш СССР Лаккхехьарча Совета Президиума цӀерагӀа «Къахьегама ветеран» яха медаль лойла:

ОКТЯБРЬСКИ РАЙОНЕ:

«Октябрьнефть» яхача НГДУ ОРС-е гӀолла:

Ковалев Иван Михайловича — болхлочоа.

Кулинич Прасковья Андреевнана — повара.

Нижельская Клавдия Тимофеевнана — повара.

Недобежкина Любовь Михайловнана — повара.

Потихонина Феодора Никоновнана — бухгалтера.

Хрюкина Лидия Михайловнана — бухгалтера.

Къулбаседа - Кавказски машиннаькъа Грозный станце гӀолла:

Бехтеева Лидия Николаевнана — мовкьаш хьайдеши дӀахецаш йолчоа.

Дорошкевич Наталья Дмитриевнана — пенсионеркана.

Ковалева Елена Владимировнана — диспетчера.

Прутиева Тамара Владимировнана — оператора.

Федоренко Валентина Федоровнана — оператора.

«Грозтрубопроводстрой» треста № 1 йолча СМУ гӀолла:

Гриценко Дарья Панфиловнана — каменщика.

«Главтранснефть» яхача Грозненски пуско - наладочни управлене гӀолла:

Динидов Кузьма Пантелеевича — хаьхочоа.

Клеткин Петр Иосифовича — хаьхочоа.

Мирошник Степан Петровича — машиниста.

Носкова Антонина Семеновнана — бухгалтера.

Притула Анна Игнатьевнана — уборщицана.

Ферликова Галина Емельяновнана — уборщицана.

Ялата продуктай Грозненски реалбазе гӀолла:

Асламбеков Эльтимир Асламбековича — водителя.

Абдулхалимов Вакена — грузчика.

Муслимова Заниятa — дворника.

Юсупова Чакуна — болхлочоа.

«Грознефть» яхача объединене технологически транспорта Октябрьски управлене гӀолла:

Григорян Грачик Етитовича — малра.

Гриненко Петр Андреевича — шофера.

Гусаков Василий Степановича — пенсионера.

Загрудинов Николай Захаровича — слесара.

Рогачев Виктор Николаевича — машиниста.

Карпухин Дмитрий Федоровича — мастера.

Черкасов Иван Михайловича — машиниста.

Грозненски маькха комбинате гӀолла:

Башаев Альви Миладовича — укладчика.

Батаева Барията — грузчика.

Долтибаева Бикатуна — болхлочоа.

Дасаева Раната — грузчика.

Дохаева Халимата — дворника.

Лизина Ефросинья Борисовнана — бухгалтера.

НГӀАССР местагерча промышленноста министерства хилзаводе гӀолла:

Айсханов Салауди Катаевича — цеха начальника.

Зарапиева Тамара Алиевнана — болхлочоа.

Мокроусова Надежда Павловнана — контролера.

Шаповалов Иван Митрофановича — грузчика.

№ 18 йолча Грозненски юкъерча школе гӀолла:

Бабий Ксения Прокофьевнана — пенсионеркана.

Ковальчук Александра Андреевнана — пенсионеркана.

Грозненски электромеханически заводе гӀолла:

Мацаенко Анна Евстратовнана — малра.

Грозный станце отделенчески больнице гӀолла:

Адареева Анастасия Васильевнана — лора.

Веденеева Валентина Павловнана — медсестрана.

Вазиева Тату Байсаровнана — прачкана.

Кокурина Елена Васильевнана — лаборантнана.

Кузьмина Агриппина Петровнана — лабораторе заведующена.

Селищев Алексей Павловича — кочегара.

Торкозова Елена Петровнана — лора.

Цатурина Олимпиада Николаевнана — сестра-хозяйкана.

Шудригина Нина Спиридоновнана — сестра хозяйкана.

Шегорова Мария Петровнана — медсестрана.

«Радуга» яхача берий санаторе гӀолла:

Горохова Зинаида Павловнана — медсестрана.

Лысанкова Татьяна Алексеевнана — пенсионеркана.

Нохч - ГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч - ГӀалгӀай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

гор. Грозный,
1983 шу, 28 февраль.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

МАШАР ЦА БОХИЙТАР— ВАХАР ЛОРАДАР

8 марта массазардар саьна дола ди дацар укх шера бельгийски столице; машаран паргӀатонеи тӀехьарча кхалнаькха Дунен халкъашта юкъерча лига тӀахьехамагӀа Малхбузен Европа мехкий меттал планета ерригача континентий а вийлаш баькхабар укхаза герз сихдаь хьадари тӀема кхерам совбалари хилийта йиш йоацаш хӀамаш хилар чӀоагӀа дӀакхайкадара.

Брюсселе кхаьчар Францера, Голландера, Швецера, ФРГ, Финляндера, Данера «машара поездаш». США ера «машара самолет». Машаран паргӀатонеи тӀехьарча кхалнаькха Дунен халкъашта юкъерча Лига американски секце бӀаь сагах латта делегаци яйтар Малхбузен Европеи Австралеи кхалнахаца цхьан НАТО штаб - квартире а бака Къулбаседаатлантически блока кулгалхоиара цар сихдаь герз хьаделген дунен халкъашта юкъера кхоиам хьалхьебелген соцадар хьадехара.

Талан чӀоагӀа лаьхбеннаб дунен тӀа латта кхоиам. ЦӀаккха а хиннабац ядерни тӀема кхерам хӀанз миссел чӀоагӀа. Къаьстта укзара да дунен тӀом шоаза болабенначa Малхбузен Европе латта хьал. ХӀанз къасташ латт: хургӀий европейски континента тӀа американски «першингаш» тхьамаш дола ракеташ яха йош. Цунца ювааенна я Европа яр меттал, дерригача дунен кхел а. Шоай бераштa а дерригача адамашта а тӀаэттача кхерамо сагадаь баьхнабар кхалнах Брюсселе.

Ха яхача англичанкана уллув латт Роже яхача майда тӀа Амстердамера барайтта шу даьна хила меташ йола Ӏо. «Тхо цар эзар саг ва укхаза Голландера вена, — дуьц Рна Эльсинелис. — Ялх бутт ба со са сихдаь гера хьадара духьала яздаьча каьхата кулгаш яздайташ лелаш йола. Миллион сагага кулгаш яздайтача ООН дӀачулургда оаха из. ХӀаьта укхаза енай со вай низ, вай барти цхьоагӀон хиларах латтадаь. Голландски кхалнах шоай низ ца кхоабеш къовсам лоаттаберг болаш ба Нидерландий правительства «НАТО ракетни решени» кхоачашьйта йиш яц аллалца. ЦхьоагӀон низа хьакъехьа цу йоӀо яхачоа долча тешала хьисапе цул керта тӀа яхко скаю: «Миллион болча кхалнахага социалургда сихдаь герз хьадеела» аьнна тӀа а яздаь йола транспарант.

«СТАР» яхаш йола цхьа шера латта кампани чаккхьяяр да американски кхалнаха брюссельски демонстраци. «Социаде сихдаь герз хьадар», яхача дешай хьалхарча алапех латт из лоаца дош. Дерригача дунен а хинна дӀаоттад хӀанз из ловуиг. ХӀаьта Брюсселе из духь - духьача меттала а кхайнадора. Цига массанена а телаш яр миллион болча США кхалнаха — «СТАР» оалача кампанена юкъе дакъа лоацараша — шоай правительствагара хьадехараш тӀа а яздаь йола листовкаш. Царех керттердар ара а ма хеча, Европе дӀа а ма отталйта гаьна яхара низ юкъера бола ядерни ракеташ, кӀезигъе тӀема расходаш, социальни гӀуллакхашта хинна ассигнованеш юхаметтаоттае, гӀоралайта ядерни герз хьадар» оттаде ядерни герза ду тохкамаш дизза а дерригаш а соцадарах дола договор.

Бельгийски кхалнаха шоай мехка американски ядерни ракеташ дӀаоттаяра духьала лоаттабеча къовсама этапех цаI я из демонстраци. Итташ йолча тӀема духьаларча кхьча организацешца цхьан нийслуш ба уж 23 апреле хургйолча цу районе «першингаш» тхьамаш дола ракеташ дӀаоттаяре духьаларча массови марша юкъе дакъа лаца.

НАТО «ракетни решени» кхоачаш ца яйтар из да тахан тӀема духьаларча боламе лерхӀашдар. Кхалнах — цун хьинаре доакъашхой. Цар оаз кхы а чӀоагӀагӀа екалуш яр Дунен халкъашта юкъерча кхалнаькха дийнахьа Брюсселе.

Олег ПОЛИЩУК,
АПН соб. корр.

Брюссель.

Санта-Крус-дель-Норте яхача муниципе 60 километр Гаванана гаьна хьалъеш латт Кубе йоаккхагӀа ярех йола теплоэлектростанци. Из лоархӀаме промышленни объект хьалъю Советски Союзо массе оагӀорахьара новкъостал а деш.

ГӀишлон площадке холуш я машинни зала, электростанце кхьча цӀехий контураш, наьалаш даьха дьйнад. Цар чу гӀолле хий хьатӀаух.

ПланагӀа лаьрхӀа станце мощность — 1,3 миллион киловатт. Цу чу оттаергьа советски производства никъ энергоагрегат.

СУРТА ТӀА: гӀишлош хьалъеча моттиге.

Г. ПЕТРОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Шоай мехка дай

ДОККХИЙ ХУВЦАМАШ ХИННА ГОРОД

Хьалха сомайоал Хошимин. Хьалхара маькхе хӀанараш гуча а аьнна, дилла баьцарча гаьнашта юкъегӀолла чакх а ювлаш, улицаши проспекташи сийрдаяха йолалушехьа хьалъюз город тайп - тайпара бесаш дола барокъаш дувхача нахах. Сихха балха ухаш ба нах.

Эггара хьалха хилар со цу къулбехьен вьетнамски городе ялх шу хьалха — 1977 шера январь бетта — мехка ерригa политически партеш а общественни организацеш а чуйоагӀаш йолча Вьетнама Даймехка фронта учредительни съезде. Декхар латт, йоахар цар сога, Хошимина Вьетнама йоккха промышленни центр яхь, юрта боахам лерригӀа дегӀабоалабарах. СРВ цу даьнгъе тӀа промышленни а торговле а даькъе доккхий хувцамаш дарах.

Шу даьнад Хошимине ТАСС отделени хьайийлла. ХӀаьта цу хана деиь хӀара денна хоалу укхаза хулаш дола доккхий хувцамаш, нерзачо шой позицеш тӀа-тӀа чӀоагӀ мишта ю.

Журналистски гӀулакхаша каст - каста ваха везаш хул со Вьетнама Коммунистически парте Центральни Комитета член, КПВ горкома секретара заместитель, города халкъа комитета председатель новкъост Май Ти Тхо волча. ДукхагӀа йолча хана сарахьо, парте боацарий шеррача массеша новкъостал а деш укхаза коммунисташа кхоачашдеча доккхача юкъарча декхарийна чудоагӀаш дола хӀара денна кхоачашдеча декхарех ше мукъаваьлча.

— Де дезараш дукха да тха, халкъа Ӏаьдала органашна балхаш дерий, — йоах Май Ти Тхо. — Амма оаха доккхал ду оахош хьегача къах иштта берхат доалаш хиларах. Мишта дар гӀулакхаш город мукъаьвьккхача хьалхарча шерашна? Оаха лаьцар цу хана социалистически хувцамий никъ, белгалдир промышленности юрта боахами дегӀабоалабара де дезараш. Дукха барий яцар экономикана доал дара опыт. Тхона ховра тӀом бе. Амма экономически фронт а р а къовсам тӀемал аттагӀа цахилараш совгӀа. цхьадолча хӀамашка диллача цул чоалхамегӀа а хиннабар.

АргӀанара сигарета лота а йий, хӀахо дуьй Май Ти Тхо:

— ЧӀоагӀа а яйса а принципаш йолча халкъа Ӏаьлала рьхза боацараш болабелар коммунисташ боахам лелабе ховш а боацала, социализм бахача наькъа хьал тоалергдола никъ а боацала, хӀаьта хьалха дикагӀа а бахар нах, яхаш хабараш дуьйла. Бакъда, хьабараш дикагӀа баха а бахар хьалха, уж бар американски капитало а малхбузехьарча мехкашкарча кхьча хьалтарапа а кхоабаш хиннараш. Цар из текстиль, бахача наха эшаш дола товараш, юрта боахама эшаш йола лоархӀаме продукци арахецаш хинна предприятеш. Амма уж еррига предприятеш кхьча мехкашкара хьахкухьача бийдалах тийша яр. Доазол дехьарча монополешта эшаш хинпар дар алха маькха дарегӀа дола болхлой кулгаш, хӀаьта вьетнамски къаман экономика дегӀайоалаяра проблемаш дагайоагӀаш а бацар. Практически ерригa боахама структура бӀарчача мехка гома чу хувца йийзар, бийдала керда хьесташ леха дийзар тха.

ЦӀаькха вела а къеже, къамаьла сопийт соца къамаьла даш вегӀача.

— Вешта, бархӀ шера оаха баь болх бийца-м сахьата а варгвац. ХӀаьта селла наькха теркам тӀаоаш а хургдий теш из къамаьл. Тхо болх бе Ӏомалора гӀалаташ а деш, новкъдале а. ГӀалат дора оаха, амма бална методаш вргайоахаш тоайора. города экономически машин сацийтацар. Цудухьа хӀанз Хошимина хьаю мехка арахецача ерригача промышленни продукцех 40 процент. ДегӀабоагӀа юрта боахам. 50 эзар тонн совгӀа кхачан продукци елар городa гонахьарча ахархоала дахача шера. Амма эггара керттердар — дегӀааха р а темпаш. Промышленни производство, масала, елаллаьлар соакха 40 процент.

Шеко яц, йоах Май Ти Тхо, халонаш кӀезига нийслац тхона, амма тхо оптимисташ да. ТӀом лаьттача шерашка цхьабола тӀом чӀоагӀа тховш эшаш чаккхбаьча а котдаргхиларах темаш хулар тхо. Толам баргхиларах хӀанз а теш тхо, Ӏалымате йоккха потенциал я тха мехка а города а. Оаха, коммунисташа, мехка экономически низ совбаккхача, халкъа вахара хьал тоадара пайда вцаргба цунах.

Шеко яц из иштта хургхиларах.

Виктор ХРЕКОВ,
ТАСС корр.

Хошимин.

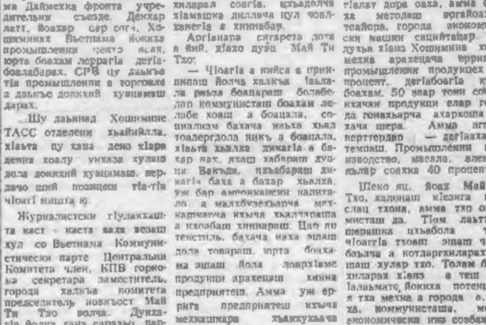

Конфронтаце никъ а боацаш торгово-экономически гӀулакхаш леладелга! Из принципаш лелаеш я Советски Союз Великобританецара вӀашин гӀойле йола буззамаш чӀоагӀдарaи дӀахо дегӀадоаладарах.

СУРТА ТӀА: Харипул яхача британски порте тӀайотташ а траспортаца дӀаяхьийта кийчъеш а я Нижненамски мехндаьтта чаккхдоахача завода лаьрхӀа йола оборудовани.

С. ГОРСКЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

Хьаьнала къахьегачун гӀулакхаш

ЦаӀи ахи шу гаргга ха мара яц цхьоалагӀча цехе комсомолец, мастер - обувщик Мусаев Руслан «Чечингобувьбыт» производственни объединене болх беш вола. Цхьабакъда, цу юкъа Руслана балха тӀа карагӀдийннараш дукха да. Ялх бетта карасзае еаш хинна обувщика говзал кхаь бетта Ӏомайир цо. Сов дика балхах кхеташ хиларах лушше кхоалагӀа балха разряд елар цунна. Из шийна ала а йоагӀаш еина килар дӀахьехар Руслана массехк бутт балалехьа. Йоккха опыт йолча обувщикашца къувса вьелар из. Яхье хьалхалаттарашта юкъе волаш болх бе волавелар къона обувщик.

Шийна тӀадехка декхараш цӀена кхоачашду, Руслана. яхаш дувц цхьоалагӀча цеха начальника Боров Саварбика. Руслан дика общественник ва йоах, комсомольски организаце секретара Л. Титаевас.

Цо дика кхоачашду ВЛКСМ Октябрьски райкома оперативни комсомольски отряда, объединене комсомольски прожектора члена. Октябрьски РОВД кхетабе хала болча кхувшбоагӀарий шефахьехамча декхараш. Укх тӀехьарча хана комсомольски прожектора членаша Мусаев Руслана, мастер - обувщика, комсомольца Бельтаев Руслана, заготовщика, КПСС членалла кандидат йолча Горбанова Лидас, кхычар рейдаш яьй объединене болхлой къахьегамен производственни дисциплина телхаераш малагӀаш ба хьожаш. Иштта рейдащ яьй объединене столоверча санитарни хьалашка хьожаш. Уж санна йола рейдаш ярах къахьегамен производственни дисциплина телхаераш, столове балха тӀа нийслуш хинна кхоачамбоараш геттара кӀезигденнад укх тӀеххьарча хана. Объединене гӀолла аь ца Ӏеш, вай городера общественни порядок телха ца йитара еш йолча рейдашка а хьинаре дакъа лоац Руслана.

Октябрьски РОВД гӀолла Мусаев Руслана тӀачӀоагӀбаь ба кхетабе дала лоархӀаш бола № 18 йолча школе бархӀлагӀча классе дешаш бола дешархой Алгериев Саиди Ахметов Руслани. Цу школера хьехархой а тешаш бацар царна кхетам луча ка а йовлаш Мусаев Руслана болх дӀагӀоргба аьлча. Дукха беседаш йир комсомольца дешархоица, цун къамаьл хилар цар даьлша. Хьийга къаьхьа дайнадац. Дешархой бовзартбоацаш хувцабеннаб, динагӀа деша болабенаб, харцахьа лелаш. Цудухьа Мусаев Руслана чӀоагӀа баркал яхаш ба хьехархой а цу дешархой даьй а.

Тахан а тӀехьа чӀоагӀа баркал яхаш ва Руслан ше карарлаьна къахьегама никъ шийна безабалийтача, обувщика говзал Ӏомаьча обувщика, къахьегама ветерана Сафарьян Шагена. Цо шийна даь новкъостал, даь хьехар дага а доалаш кердa балха баькхача обувщикашта дукха новкъостал ду цо, ца ховш дар дӀахьех. Нагахьа санна моллагӀвола къона болхло харцахьарча наькъа тӀа вала тардуш моттиг нийсъелча ше цун гӀулакхага хьож. Хьаьнала а хьинаре а къахьегаш барех кот гӀортолга а еш ду цо из. Царех ба обувщикаш, комсомолец Бикаев Лема, коммунист Азимов Або, кхыбараш. Яхье хьалха латташ бола уж а кагирхой дикагӀбола хьехамчаш лоархӀаш ба. Настнаста Мусаев Руслан инициатор а волаш пар а кхьча комсомольцаша а кагирхой сайренаш чаккхйоах объединене

Б. КОСТОЕВ.

ШОАНА, БЕРАШ

Хьамсара бераш, тахан вата тьоаш шоана лаьрхlа «Селаlад» яха рубрика. Из цу юргьа кlара бетта тlаххьарча шоатта дийнахьа. Цу тlа хургда зlамига дуццараш, фильмаш, тайпа-тайпара кlоанолгаш, зlамигачара берий кьамьлаш, ницаш, пионерий вахарах лаьца дуццаш йола материалаш, кьхдараш.

Ялда тоага тахьанарча вагlон материалаш вецца а, тlехь-тlаlвагlача вагlон тlа фу хила шоашта бакъахье хет а.

Бераш, шаш а шун даьла-ненашта а цу рубрикана лаьрхlа материалаш тоага йоаь кхы а хоза а дикаг1а а хургья из. Из дие ма да.

Тахьара «Селаlад» кийчдьяр поэт Гагиев Гирихан ва.

Сергей МИХАЛКОВ... Из цlи ца йовзаш шоана юкъе цхьаккха а ваца аьнна хет тхона, бераш. Зlамигачарна а боккхийчарна а дукхаезаш я «Дядя Степа», «Про Фому», «А что у вас?», «Веселое звено», «Два барана», «Цирк» яха стихаш, цун дукха пьесаш, баснеш, фаьлгаш.

РСФСР яздархой Союза председатель, Социалистически Къахьегама Турпал, Ленински а Пачхьалкхен а премей лауреат вола Сергей Владимирович Михалкова 70 шу дизар, бераш, укх бетта.

Вай республика йоккха доттагlа ва Сергей Владимирович. Нохч - Гlалгlайчен къахьегамхошта СССР Лакхехьарча Совета депутатал-ла массехказза шо хержа хиларах тарра, докхха новкъостал ду Михалкова вай республика халкъа боахам, культура дегlайоалаена.

Вай книжни издательстве нохчий а гlалгlай а меттала арайийнна Сергей Михалкова стихаш. Царех цхьаьрош шоана тахан юха а дагайохийта безам ба тха, бераш.

ГАМБОТОВ Борис

БІАРАШДУАРГ

Из дар Іан юкъе. Бийсанна йиллача лай чилло лаьтта къайладаьккхадар. Іуйрийна, аькхе даха дагахьа, топаш йиша арадаьлар сок са новкъост Муради. Хьун йисте гІолла тхо хьалдолхаш, цхьа йоккхача дикка гаьна дІатІаккхьачача, кІаьдвеннача Мурада:

— СалаІа вай! — аьлар.

Мурад дика Іемавацар лоамашка лела, цудухьа сиха кІаьдлора. ХІаьта а, Іаламцарча безама, миччахьа а гІоргволаш вар тханцига хьоашалха вена са къона новкъост.

Гаьн кІала тхо Іохайша дагІаш, цІевхха цхьа четакотанг ехар Мурада вара. Тхо ланхе хьалхьенача, кхьча гаьн тІа дІатІаккхоссалуш йола бІаращдуарг бІаргаІайра тхона. Шинне а патропаш Іочуехна, топаш хьалхьоккхир цу зІаммигача, дукхьале е ниІ боццача вьккхатахьа. БІаращдуарг, шІаръеша, тхона бІарахьенаш агІар. Дунен паргІатоно, маьршача сигалено тІаддигача секха къегар цун бІаргий сийгалгаш. «Со йийча а фу де доахк шо сох, кхы аз дaь а деш а зе ца хилча?» — алащ санна хетадоре бІаращдуарго. Тоха аьнна хьожаль хинна топ Іохийцар аз.

— Сона-м могаргдац ер цуйна тоха! — топа чура патронаш хьаьхьар Мурада а.

Цу дийнахьа сарралца лиллар тхо. салхазарий, лайзо кІаньяьча гаьний, сийнача сигален хозалга хьежаш. Іаламе хозленах тоьам хилар тха дегашта, шортта дегагІоз хилар.

МАЬКАРА ЦОГАЛ
(ГІалгІай фаьлг)

Шийна дукхха а зуламаш даь борз бегьаккха дагадехал Цогала. Бага цхьа каькхата йист а елІа, Борзо дукьала дахад из.

— Мича дода хьо. ва Цоги? — хьаттад, моцало пхандараш гучадаьха хьувзача Борзо.

— Даьра дода. юртарча жІалешиц сайна ши-кхо котам я аьнна ер каькхат а ийца! — жоп деннад Цогало.

— Со а йоагІа хьоцІ! — аьнна, уллув яьнний Борз. Юрта ераш дІаккхаьчача, Цогало аьннад:

— Даьра, дІара бутт хьалбаллалца са-м марха да! — Хьада, хІаьта, хьайгара каькхат согаІ Со-м меца я, мирха кхоабаш а яц!

Цогал юхасецад. хІаьта Борз майрра юрта чуйнйн.

— ХІвиз фу хургда-хьогІ укхох? — яхаш. Цогал йоархІешта юкъе дегІаш дукха ха ялале, мотт ара а баьккха хьалха удаш Борзи, тІехьа удаш жІалешин доагІаш хиннад.

— Айя, ва Бози, — аьннад Цогало, уж шийна юхе гІолла тІехлелхаш, — дІахьокха царга хьайгара каькхат!

— Э, э, Цоги, — яьхад Берзо, — тахан из каькхат деша уйла йолаш дац хьона ерацІ!

Сергей МИХАЛКОВ

Машар

Женя ваь ди —
техьнар ди,—
БарзІ шу даьнна вокхаа
кІаьнк, —
Хьаьцеша дена совгІаташ
да —
Топна, йоккха топ а, танк.

Из, тонаькар бераш
хьаргаш,
Кач а зала нийсса латт,
Іаьржа, керде, сийрда
кьега
Горга диск йоа автомат.

Маршз юаргаш а юаш,
БаьгІар кьаьший, селаІар —
Женяс тІема ший
ловзоргаш
Ерригаш а йохайир.

— Женя, Женя, Фу да
воал хьоІ! —
Нанас дас а цунга вал.
Урвтта, лаьрхІа вал цо:
— Дерриг гарэ дІадекка
воаллІ

Сурт

Хьенйцар аз ручка,
каькат,
ТІаккха наькъа сурт диллар.
Уст биллар аз,
дукха воьгІа,
Цунна юхха етт биллар.
Цхьеннаь догІа да,
диняденна,
Вокхазаь сомий гаьнаш
латт.
Церах, беза отихбенна,
Къаьча Іажаш Іочубед.

Уст бе сийрда-цІе бос
болаш,
ХІаьта никх ІажагІа бе.
Сиган сайца летте морзхаш,
Кхотвенна, Іаьржа я.

Кхы а ваьлла ручка
тьенхаш,
ТІаьси даьнцар аз марзах
чакх.
ХІанэ гаьнаш тІа тІое бе
сегаш,
ЦІаьхха беьина мух а хьекх.

Ручка хлы а хьокхаш,
тьонхаш,
Беррнг Іажаш бовбир дІа, —
Михо, цхьаццa-шишше
боенкхаш,
Легабаьб уж лаьтта Іо.

ІотІадайтар догІа тІаккха,
ДогІа дьаьаб бешах чакх.
Цига кхоачадалар шаькхь,
Гой, ручка а белар каг.

Истола тІа гІанд а даьхиха,
ГІанда тІа со уреотт,
Во дале а, гучадаьккха,
ДІатехэр аз пенах сурт.

Эрсий меттелара аьккхар
ЧАХКИЕВ САИД.

Зlамигачар къамаьлаш

— Фаьлеш мохк-м болаш ба! — йоах цхьан йиІиго ший наьнага. — Из беце, мичара ух мультфильмаш!

* * *

— Юха а ладуегІац Іа! — йоах нанас ший кІаьнкага. — Ладуьяа, харцахьа ма лела!

— Массаза а «ладуегІа!», «ладуегІа!» — летке кІаьнк, — вІалла а салаІа йиш еций са?

* * *

Пхи шу даьнноча йиІиго хоровой кружока кулгалхочунга йоах:

— ДІаязьел со кружоке!

— ЙиІиг, хьа слух яц... Музыкальни слух йоацар дІаязвац оаха...

— Со-м ладуегІа халац, иля даха йоалл.

* * *

Нанас йоах кхо шу даьначa ший йиІигага:

— Са йиІиг, хьоьхал долаш хила: хьагулле хьай довзоргаш!

— Мама, — йоах йиІиго. — Хьа хьай безам беций хьоьхал долаш хила?

* * *

Дагара конфеташ юаш воалл йиІиг.

— Сендукъа юъ Іа уж селла дукха, — йоах нанас, — хьона дукхевзараш хиеей ух?

— Юъ, — йоах йиІиго, — хьалагІа кхоачалийтар дукха.

* * *

Дукха а календераза хеийжаа зІамига кІаьнк, ше ваь да тІаккхачорга хьежаш. ТІаккхачa даьлча, из ди дезаьд цІагІа. Шоллагlча дийнахьа, нана календара лист дІаяккха аьнна дІаккхайдача, кІаьнко аьннад:

— Сабар! Из лист дІа ма яккха. Ялийта ше йоаллача, со ваь ди тахан а хургдолаш!

* * *

Кхо шу даьнноча кІаьнко, фотокарточкана бІара а хьежа, наьнага хьаттад:

— Из малав цу тІа вагІар?

— ВоккхагІеола хьа вошa ва.

— ХІаьта со мичав?

— Хьо вацар цу хана укх дунен чу...

Цхьан юкъа уйла еш а ваьгІа, кІаьнко аьннад:

— Сона-м дагалгІац из ха...

Сихаоаларг

КЪА —
ХЬИЙГАД.
КІА
ХЬИЙКЪАД.

Денале гІулакх дагадохаш

Тахан из саг массанена а вовзаш ва.

Цуьна карагІдаьнна денале гІулакх дага дехача дега боккха тоам хул из везалу, цуццара безам совбоал.

Цу сахьате кхетаду Іа шутта боккха безам, боарам боацаш нах дукха безаш хир бахьан долаш довзха Іалаш тІаэттача наха оерцагІвалара, хин бухера нах кІалхарбахара уйла чуесса волаш Карапетян Шаварш хи чу кхоссавеннилга. Плотина тІагІолла йодаш ко хьовза а ца луш йиса троллейбус чунхарах 9 метр кІоаргача хи чу боеш латтача наха гІо де могаргдар алхха аз мара хиннавац... Троллейбуса кизта доха а даь Іоукиш цІий а долаш вийлача Іаьржача хи чу юха а, юха а чутувссавеннав Шаварш, кхетамчура баьнна нах хи чу чура арабоаккхаш. Тиво саг лечара ваьккхав цо.

Къонахчал долаш, низ болаш, дика наьк де ховш вола из цу тайпара денале гІулакх де кийчвенна хиннав. Цу дийнахьа ший зІамагІволча вошийца Камоца массаза а сайна хІара дийнахьа беш хинна 20 километр никъ удаш баь хиннав из. Итт шера цІенхаштта спорта занятеш еш хьавоагІа из. 12 шу даьлча дена Ереванерча Азарян Альберта гимнастически школе ихав из, наьк де Іомавеннав, цул тІехьагІа хин кІалхарча спорта занятеш еш хиннав. Безамеча дика дог долча цу зІамигача сага докхха хьинар да. Из бахьан долаш 130 спортивни медаль яьккхай цо, СССР а Европ а чемпиона цІераш дукхаза тайннай цуьна, хин кІалхарча спорта иттаза дунен рекордсмен хиннав.

Чемпиона дезале спорт свйзаш лелаю. Шаварша да Владимир Самсонович — дІаяхача хана вовзаш вола футболист. Цо къонгаш Іомабаьб спорт езаш хила бера хана денз. Дас Іомаваьв Шаварш слесарал де, фаттан хьекха, басар хьекха, лаьтта леладе, трактораца болх бе, къахьегам дукха безаш хила. Тахан 30 шу даьннача Шаварша — шинь лакхера образовани я. Вахара керттера гІулакх хьалха а сенна — спорт. Из юха а йоккхача спорта юкъе венав, цуьна тІаэтта хинна хало чакхъяьнначул тІехьагІа: 45 дийнахьа из лечара воаккхаш а цун унахцІено меттаоттаеш а къахьийтад лораша, водохранилище зулем хинначул тІехьагІа. Шаварша тренировкаш яьй, хІаьта цул тІехьагІа массехк бутт баьлча ший иттлагІа йола дунен рекорд а оттаьй цо.

ХІанз Шаварш керте латт республикe хьалхьеча ДОСААФ ЦК водоспортивни базана.

СУРТА ТІА: спорта заслуженный мастер Карапетян Шаварш Ереванерча цхьан школа дешархой болча хьожалгІа венав.

Г. БАГДАСАРЯНА сурт. ТАСС фотохроника.

Грознерча экранаш тІа

ШИННЕНА ЛАЬРХІА ЙОЛА ВОКЗАЛ

Тхьо шу совгІа ха я Брагински Эмилей, Рязанов Эльдарей цхьана болх бу. Шоаш цхьана яьзьача сценарех Рязанов Эльдара фильмаш доах. Царех да «Зигзаг удачи», «Старики разбойники», «Невероятные приключения итальянцев в России», «Ирония судьбы или с легким паром!», «Служебный роман». Уж фильмаш зрителашта дезаш а цар лоерхІаш а да. Иштта, наьха безам тІагІоргболаш да цар «Шинненa лаьрхІа йола вокзал» яха нерда фильм а.

— Укх тІехьарча шерашка аз даьха кхыдола кинокартинаш санна, е фильм а трагикомеди я. — йоах Э. Рязанова. — Сога хьаттача, цу жанро массарел а дикагІа доаш вахар, йовзийт цуп къайленаш.

Дага а доацаш шоайла вокзале вІаьагІихиттача [illegible] лаьца дуьи цу фильмо. Эттара хьалха цар шоайла бовзар дІалолалу [illegible] доацача хІамаех дІа-хьа эгІазбаха уж йист хиларца. Безбенна къамаьл царна юкъе хиннадале а, дІахо безама тІа доал цар гІулакх. Цудухьа тоьаз дукха я цига сатирически элементаш. Чаьхдалан а да цун, ший тайпара; цхьан оагІорахьа кразе да аьа торо йолаш, хІаьта вокха оагІорахьа — гІайгІане.

Цу фильма керттерча турпалхочун - кхалсага роль ловзаеш я Гурченко Людмила, маІача сага яр — Басилашвили Олег.

Фильмс гургба шІи хеза кхьболе артистащ а: Мордюкова Нонна, Михалков Никита, Коков Михаил, Долилева Татьяна, Ширвиндт Александр.

Музыка яьзьй вовзаш волча композитора Петров Андрейс.

ЮХА А ЭКРАНАШ ТІА— «АЙБОЛИТ-66»

Юха а экрана тІа арадоал 1967 шера «Мосфильм» яхача киностуде актера а режиссера а Быков Ролана даьккха «Айболит-66» яха фильм. Али деза, цу фильмага безамца хьожаш хургба зІамигбараш меттел, боккхий бараш а.

Керттера ролаш ловзаеш ба Ефремов Олеги, Быков Ролани. Ба цига даькъа ловзаш Кизяева Лидил, Мкртчан Фрунзик, Смирнов Алексей, Васильев Евгений, кхьбола артисташ.

В. КОВАЛЕВА.

САЛОІАЧА ДЕНОШКА

26 март

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. 9.00. Болх беш я «Ухахцlево» яха клуб. 10.00. Болх беш я кинодезарий клуб - лаборатори. 11.00. Берий сектор. Берийн кагирхойн музыка кІира хетаь «Сийдаль - боккхача Даймехка тІема хавара иллеш» яха лекци - концерт. 11.00. Кинотеатр. «Школьни нашикулий деношка» яха кинофестиваль. «Орленок» яха художественни фильм. 18.00. Йоккха зал. Театра дунен халкъашта юкъерча ден хетаь. халкъа драматически театра «Сий делаш вари къинош доахкаш вари» яха спектакль. 18.00. Лекцей зал. Болх беш да юхахьокхача фильма кинотеатр. «ЯлхлагІвар» яха художественни фильм. 19.00. Халхарий зал. Болх беш я «ВІашагІкхетар» яха дискоклуб.

Химикий культура Дворец. 10.00. Черноречье поселка юкъерча школай искусствай цІей. 15.30. Нохч-ГІалгІай халкъа поэтессайца Р. С. Ахматовайца дола вІашагІкхетар. 17.45. «Са мохк — са курал» яха беседа. 19.00. Эстрадни иллен музыкан сайре.

Н. К. Крупская цІерагІа культура Дворец. 12.00. Болх беш я машинаькъахой революце а, тІема а, къахьегама а сийлен халкъа музей.

«Красный молот» завода культура ЦІа. 15.00. Болх беш я Іалам дезарий клуб. 19.00. «Фонограф» яха дискоклуб.

27 март

В. И. Ленина цІерагІа культура Дворец. 10.00. Берий сектор. «Гайдаровцаш хайна юкъе» яхача темах йола, А. Гайдар ваьча денна хетаь утренник. 11.00. Кинотеатр. Болх беш я «ФаьлгІайн приключенеш дунен тІа» яха киноклуб. Мультфильмай сборник. 14.30. Библиотека. «Театра тамашийна дунe» беседа. 19.00. Лекцей зал. Болх беш да юхагойтача фильма кинотеатр. «ЯлхлагІвар» яха картина. 19.00. Халхарий зал. Болх беш я «ВІашагІкхетар» яха дискоклуб.

Химикий культура Дворец. 10.00. «КІай ладья» яха шахматех йола турнир. 11.00. «Моаршал да хьота, книжка!» яха утренник. 14.00. Волейболах йола спортивни яхьаш. 18.00. «Ваьча мехка гІолла» яха кинообозрени. 19.00. Эстрадни иллен музыкан сайре.

Н. К. Крупская цІерагІа культура Дворец. 15.00. Болх беш да «Къона ленинец» яха берий кинотеатр.

«Солнце» яха лаьрххІа программа

20 процентага денз 70 процентага кхаччалца дола традиционни доагора-энергетически кхоачамаш маьлха энергех пайда а эцаш кходе йиш хулийтаргья Ростовски областерча колхозийн совхозийн. Цу тайпара вывод лай мехка дукхха ялат доаккхаш йолча цу моттиге кийчъяьча «Солнце» яхача лаьрххІача комплексни программа автораша.

2000 гІча шерага кхачалла лаьрхІа йолча программагІа областерча 400 хьайбаш леладеча фермашка гелиоустановкаш оттие лерхІ. Маьлха энергех пайда энергба хий дІоахдара, Іай помещенеш йоахьяра, аьхкий уж шелъяра. Цул совгІа маьлха энерге новкъосталца вентиляци а еш йол ялат, кхьйола тІаьди продукташ йоккъе а лерхІ.

ЛаьрххІа программа кийчъяьй юрта боахама механизаци электрификаци яра йолча Ерригроссийски Іилма - тохкамен проектно-технологически института директора академика Рунчев Михаила хьалхленца Іилманхойн специалистийн группо.

Укх шера хьайбаш леладеча помещенешка оттаергья итт гелиоустановка. Института опытни боахама ферме Іоваль спыт ларде оттаергья цар салха. Гелиоустановка оттаяр бахьан доаш цига хІара шера кхою 50 процент электроэнерги.

ЯЩЕНКО Петр. (АПН).

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

МОСКВА. Укх шера 200 шу дуз Георгиевски трактата — цу ханарча наха оалаш ма хиллара «ДоттагІлен договора» хІал кулгаш яздаьча хана денз.

Исторе цу оагІонах, турпалийн - эрсийн халкъашта юкъерча доттагІала гІулакхий кІоаргача овлаех дув цаш я шин шу хьалха хьдийллача 17—18 бІаьшерешка турхий Москве баха ковшабарах долча ЦІагІарамемориалера йоккха экспозици.

Укхаза хІанз чІоагІа кийчо еш латт из белгала ди дездара.

ЦІен - мемориала Іилман болхлоша, экскурсоводаша кийчъю тематически экспозицеш, столица предприятешка, школашка лекцеш еш, конференцеш ю.

СУРТА ТІА: ЦІен-мемориала директора заместитель Тушишвили Михаила (аьрдехьарвар) музеина хьинаре новкъостал деш бола 83-гІча юкъерча школа дешархойн кердача экспозицешка хьожаш ба.

А. РУХАДЗЕ сурт. ТАСС фотохроника.

ТЕЛЕВИДЕНИ

26 МАРТ
II ПРОГРАММА.

16.05 — Кхоана — дунен халкъашта юкъера театра Ди. Ерригроссийски театральни общества Нохч-ГІалгІай отделене председателa М. А. Давлтмирзоева выступлени.

18.15 — «СелаІад». Телевизионни журнал.

17.00 — Телевизионни фильм.

17.25 — «Патриот» (нохчий меттала).

РАДИО

26 МАРТ
I ПРОГРАММА

6.40 — Передачай программа. Хаоттамах йола хоам (эрсий меттала).

6.45 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).

8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.

8.23 — «Сердало» газета обзор.

8.30 — Передачай программа (нохчий меттала).

8.33 — Передачай программа (гІалгІай меттала).

8.36 — Хоамаш.

10.15 — «Халкъа тІахьожам болх беш бе» (нохчий меттала).

10.35 — Музыкальни антракт (нохчий меттала).

11.00 — «Хьона, Даьке, салтечун догІ» (эрсий меттала).

11.30 — «Сатирически тангІе тІа». Радиожурнал (эрсий меттала).

12.30 — «XX бІаьшерен ритмаш» яхача циклера передача (эрсий меттала).

15.15 — А. Мальсагов. «Юмористически дуьццараш» (нохчий меттала).

15.35 — «Инициатива, гІулакх лерттІа кийчар, доаггІар къадахар». Беседа (эрсий меттала).

15.50 — Реклама.

16.00 — «Кавказа ІуйренашІ» яха радиожурнал (эрсий меттала).

17.15 — «Шун дехарегІа». Иллеш дІаоал йиначарша М. а А. а АйдамировгІар (гІалгІай меттала).

УКВ II ПРОГРАММА

18.00 — А. Куприн. «Гранатовый браслет» яха радиопостановка.

19.24 — «Къона таланташ» яхача циклера музыкальни передача (нохчий меттала).

19.53 — «Саьърдамача тангІе тІе» (гІалгІай меттала).

20.22 — Нохч-ГІалгІай музыка концерт.

27 МАРТ
I ПРОГРАММА

7.13 — «Грозненский рабочий» газета обзор.

7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.

7.30 — Передачай программа (нохчий меттала).

7.33 — Передачай программа (гІалгІай меттала).

7.36 — Хоамаш.

8.25 — «Шоана хоза хета ашараш» (эрсий меттала).

11.20 — «Иллe а иэаьхьегам а вІашш уллув доаь» яхача циклера передача (нохчий меттала).

16.00 — «Школьный глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала).

16.30 — «Къона тІаьхье» (нохчий меттала).

18.00 — «Ашарашца доттагІал долчарна» яха концерт (нохчий меттала).

УКВ II ПРОГРАММА

18.00 — «Дукха еза ерш операш тІара сценаш». Музыкальни передача.

18.43 — «Ашарий мехка». Концерт.

19.43 — «СалаІара минуташ» (гІалгІай меттала).

20.03 — Саькъердаме ашараш.

Хаоттам

Тахан республике гІоллев Грозен кІелаг-дукха моржаш а йолаш, йочан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 3—8 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 15—20, Грозне 18—20 градус йіеохал йолаш хилен тарлу.

Кхоанен лоамен хувцалуш моржаш а йолаш, йочан а йоацаш, тайп-тайпарча оагІонашкахьара секунде 3 — 7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 1—6, дийнахьа 15—20 градус йІоахал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ФЕ ХИЛА

Дукха ха йоацаш Грозне Октябрьски районе 25-ча маршрутагІа лелачв № 1 йолча пассажирски автопредприяте автобуса водителa Ахьядов Адлана Павел Мусорова цІерагІча улицагІа ІовоагІаш улицаш дІа-юха тІехйоаллача моттиге автомашинай группана юкъе чуттехай ший автобус, уж юстара а кховсаш, чІоагІа мІаьд а еш. Цига чІоагІа човнаш яьй виъ сага, хІаьта вокхаш кІелагІа лозабаь ба. ТІехьагІа гуча яа даллара, 30-ча участкера ІонІалвоагІача хана водителa мотор дІа а боабаь ме-шегІа йойташ хиннай автобус. Мал ме лу автобус сихагІа енай. Ахьядов мотор болабе велча, цунах хІама хиннадац. Цул совгІа фо кхоача а денна тормозаш болх ца беш сайцай.

Автомашиний группана юккъе чунхийтача автобус сецай, аьтта оагІув соачa гаьнагІа дІа а кхийтта. Цу тайпара лаккхера чувоагІача хана водителa бокъо яц мотор бoабе, цо болх бешше а сцеплении передачаш дІа-юха тетта рычаги кулг ца токаш юта а юташ. лаьгІо тормоз тетае ёза мухалетІа чуйоагІа автомашинa шортъергІолаш.

ХІанз школьникий бІаьставара каникулаш йолаллар бахьан долаш бераш дукхагІча хана ара леларгда. ЛаьрххІа кийчъяьча площадкашка, паркашка бешамашка бераш ловзаш хилар лоархІаме да, уж наькъашна хургдоацаш, къаьстта а дукха транспорт лелача моттигашка. Коашка, бераш ловзаргдолаш гІулакх вІашгІехьдаккха декхарийла ба боккхагІбараш, хІаьта бераштa хаддаза хьалхадаха деза наькъашка ловзарах зулам хила тарлулга, транспортни средствашта тІехьтувсадала мегаргдоацилга. из цар вахара кхераме долга.

Массехк ди хьалха город Грозне мухь чкхуьача автомашина водитель С. А. Кузьменко тІехьа тесса лафет а йолаш коара араваогІаш хиннав. Лафета тІа-лелкаш хиннад бераш. массехказа водитела тІера йодаьла аьнча а Іо ца доалаш, тІаккха Ленина улица-тІа из ваьлча цхьадолча берий кийнайад тІера Іоволя, бакъда № 46 йолча юкъерча школа 2-ча классе дешаш волча дешархочун Малько Ивана кхийнадац, из лафета тІехьашкарча чарха кІалвахав. ЧІоагІа воза а ваь из больнице виххав.

ДІадахача кІирагІа (17—24 марта) республика наькъашка 42 автоавари хиннай, цига 4 саг веннав, 22 саг лозаваьв.

НГІАССР МВД ГАИ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспорта — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-56-87; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-56-87; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттей деношка

СФ02119. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1632.